

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona
Egy hónap 2 korona

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETESEK:
Egy sorra 20 fillér
minden következőnél 10 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény
Társaság.
Fősséi főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1915.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, május 6.

Százötven kilométeres fronton vertük meg az oroszokat.

Budapest, május 5. (Hivatalos.) A győzelem következménye már mutatkozik. Oroszok beszkideki arcvonala: Zboró—Sztropkó—Lupkov tarthatatlanná vált, mivel győzelmes egyesült haderők állandóan sikeres harcok közt nyugat felől Jasió és Zmygrod irányában előbbrehaladtak.

Ellenség kárpáti arcvonalon nyugati szakaszán ma reggel óta Magyarországból teljesen visszavonulóban van, csapataink és német csapatok üldözik.

Oroszokat tehát mintegy százötven kilométer hosszúságu arcvonalon megvertük és igen súlyos veszteségek mellett hátrálásra kényszerítettük.

Egyébként a helyzet általában változatlan. Hófer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Minisztereinkőség sajtóosztálya.)

Három orosz megerősített arcvonalat áttörtünk.

Berlin, május 5. Nagy főhadiszállás jelent:

Nyugati hadszíntér:

Angolok igen súlyos veszteségeik mellett tovább hátrálnak a szoroson Yperntől keletre fekvő hidfő irányában. Vanheule majort Eks-tornest helységet, Herethage kastélyparkot és Het Pappotje majort elfoglaltuk.

Maas és Mosel között ismét élénkebb volt a tevékenység. Bois de Pretrében Pont a Mous-sontól északnyugatra franciák nagy haderővel támadtak. Támadási rohamot hosszasan tartó tűzvérségi előkészítés előzte meg. Ellenség súlyos veszteségei mellett tüzelésünkben összeomlott, mi ellenben Ailly-i erdőben és ettől keletre mentünk át támadásba, a mely jól előbbre haladt. Itt eddig tíz tisztet és hétszáz főnyi legénységet fogtunk el.

Keleti hadszíntér:

Oroszoknak délkelet felől Rossiorie helységre intézett támadásait visszavertük; ellenséget üldözzük.

Kalvarjánál, valamint Suwalkitól északra és Augusztovtól keletre is megüszult oroszok számos előzetőre. Ott mindössze, mintegy ötszáz orosz ejettünk foglyul.

Arcvonal többi részén egyes helyeken szoronyharc volt, a mely mindenütt a mi javunkra dőlt el.

Délkeleti hadszíntér:

Szövevényes csapatoknak Erdős-Kárpátoktól északra oroszok ellen intézett támadása tegnap ellenségnek már harmadik megerősített vonalát törte át. Oroszok, a kiket ott egész arcvonalon megvertünk, Wyslokára vonulnak vissza. Győzelem nagyságát mutatja az, hogy szövetséges csapatoknak áttörése következtében oroszok északi oldalról fenyegetett Erdős-Kárpáti állásukat Duklától dényugatra kezdik kiüríteni. Az a gyorsaság, a mellyel sikereinket elérjük, lehetetlené teszi hadizsákmány szám-szerű feltüntetését. Ideiglenes jelentések szerint hadi foglyok száma eddig úgy látszik, meghaladja harmincezeret. Legtöbb hadvezetőség. (Minisztereinkőség sajtóosztálya.)

Vissza Magyarországból!

Arad, május 5.

Még nem ért a végéhez a program, amelyet a kiváló hőtendorfi Conrad dolgozott ki. Az egymást követő, egymásba rohanó események képében bontakozik ki mind jobban, egész nagyszerűségében az a haditerv, amelyet hetek, talán hónapok csöndes, céltudatos munkája előzött meg és amelynek első, váratlan csatánója a gorlicei győzelem volt. Most sietve teljesebbé be ennek a győzelemnek előre kiszámított, közvetlen következménye. A nyugatgalíciai győzelem folytán a lupkov-zboró-sztropkói vonal az oroszok számára tarthatatlanná vált, akik sietve adják föl ezt a pozíciót, mielőtt a bekerítés sorsa éri őket utól.

Amit a haditudósítások ekként mondanak el, az a mi nyelvünkön másként szól: az oroszok kitakarodnak Magyarországból. Valami nagyon mélyen most se jutottak be a határ szegélyén és még kevésbé áltathatták magukat azzal, hogy beljebb kerülnek. De az a csik, az a néhány felvidéki helység, amelyet megszállhattak, vagy nyugtalaníthattak, vérző, ha nem is fájdalmas sebe volt a magyar földnek. Az oroszok maguk is tudatára jutottak annak, hogy a Kárpátokat védő vonalat át nem törhetik és hogy minden terv, amely az entente fantáziájában arra számít, hogy az oroszok a magyar Alföldre fognak jutni, képtelenség. De magukat be-ásva, hosszú szállásra készülve, legalább politikai hatást akartak kelteni azzal, hogy a Kárpátokban vannak.

Most erről is le kell mondaniok. Az itthon való naivoknak a foglyok számlálása és a zsákmány leltárba vétele lenne a legsürgősebb, odafönn, a küzdőtéren előbbre való az, hogy a

győzelmet minél teljesebben kihasználják. A százötven kilométeres front, a mely elsöpörte az oroszokat nyugat-galíciai állásaikból, tovább halad s ma még nem tudjuk, hogy milyen messzire sikerül utat törni. Az oroszok azonban már nemcsak a galíciai vonalon érzik ennek az irtózatosszerű előnyomulásnak súlyát, hanem távolabb is. Ennek jele, hogy az oroszok a kárpáti vonalon szedik a sátorfáikat, otthagyják a keservesen megépített fedezékeket és az itt koncentrált csapatok is sietnek közreműködni abban a stratégiai feladatban, a melyet úgy hívnak: „biztosítani a visszavonulást.”

Ha jól emlékszünk, a harmadik retiráda ez Magyarországból, azóta, hogy előbb Máramarosszigetbe, majd Bártfára törtek be. A legnagyobb erővel és a legszélesebb arcvonalban most támadtak Magyarország ellen, a téli hadjárat minden borzalmát és viszontagságát hiva segítségül a Kárpátokat védő, emberfölötti munkára képes csapataink ellen. A támadás ezuttal se sikerült, most pedig, az oroszok jobb szárnyának súlyos veresége után, a farkasszemet néző mozdulatlanságot a gyors menekülés váltja föl.

Vissza Magyarországból, vissza, — és most már nyugodtan hihetjük: utoljára. Ha az oroszoknak az entente unszolására még egyszer kedve lenne drága áron és minden kézzelfogható eredmény kilátása nélkül kárpáti kalandra vállalkozni, elveszi ennek a módját, lehetőségét az, hogy az oroszoknak immár a maguk bőrére kell vigyázni. A gorlicei győzelemmel egy időben Libaut, Oroszország nagy kikötővárosát szorongatják két felől: a tengerről és a szárazfö-

dön a németek. Varsót mindjobban megközelíti a szövetségesek állhatatos, tervszerű előnyomulása. A retirádára nemesak az indító hangzott el, hanem az irány is: haza, Oroszországba. A kárpáti offenzíva ezzel teljesen befejeződött, — s általa bizonyára a háború is lényegesen közelebb jutott a végéhez.

Tisza a rokkant hősök jövőjéről.

(A képviselőház ülése.)

Távirati tudósítás.

Budapest, május 5

A képviselőházban ma az indemnítási vitát folytatják. A mai nap nevezetesebb szónokai Apponyi Albert gróf és Mezőssy Béla voltak, de felszólalt általános érdeklődés mellett Tisza István gróf miniszterelnök is, aki a vitában történt felszólalásokra reflektált.

Az ülés megnyitása.

Beöthy Pál elnök háromnegyed 11-kor nyitotta meg. Az elnök jelentése után Nagy Ferenc a polgári törvénykönyv tárgyalására kiküldött bizottság elnöke jelentette, hogy a bizottság elkészült a polgári törvénykönyv javaslatával, amely 1980 szakaszból áll. A bizottság elkészült munkájával s ha nem is fogják most tárgyalni a javaslatot, mégis bizonyossága annak, hogy mindnyájan feltétlenül bizunk a végső, teljes győzelemben.

Apponyi a kormány iránti bizalomról.

Apponyi Albert gróf volt a vita első szónoka s rámutatott arra, hogy a vita érdekessége eltörpül a mostani harcok jelentősége mellett. A legnagyobb örömmel venné, ha a vita a jelentőségét ismét leszállítaná egy olyan bejelentés, mint a milyent tegnap hallottak. (Zajos helyeslés és éljenzés a Ház minden oldalán.)

Nem akar a háborúval szoros kapcsolatban lévő kérdésekre kiterjeszkedni, ezekről most nagy hiba volna beszélni, de a háború után a nyilvánosság teljes szabadságával mindenkinek joga és kötelessége lesz ezekre rátérni. Kötelességszerű azonban ma a vita azokról az intézkedésekről, a melyeket a kormány a nemzeti élet folytonosságára érdekében itt benn az országban tesz. Ha hiba olyan nyilatkozatot tenni, a mely a hadviselés érdekének árt, hiba viszont minden nyilatkozatban olyat beolvasni, mintha az a háború érdekét érintené. A kormány azokhoz az intézkedésekhez, a melyek a nemzeti élet folytonosságához szükségesek, igen későn látott hozzá és ebből folyólag bizonyos rendszertelenség állott elő. A német birodalom már augusztus elején hozzáállott, hogy nemzeti életét a háborúhoz alakítsa, a mi kormányunk pedig még sokrendbeli figyelmeztetés ellenére is annyira késett, hogy sok üdvös intézkedés teljesen eredménytelen maradt.

Hosszasabban foglalkozik a rokkantak ellátásának kérdésével. Magáévá teszi Eszterházy Mór grófnak és Gieswein Sándor határozati javaslatát és nagy szomorúsággal látja, hogy a rokkant katonáknak és családjaiknak adandó összeg jóval csekélyebb, nemesak annál az összegnél, amelyet Németországban adnak, hanem annál is, amelyet Olaszországban adoznak erre a célra. Helyesnek találja azt a gondolatot, amelyet Sztterényi vetett föl, hogy tudniillik a társadalom is vállaljon kötelességeket, még pedig a rokkantak javára behozandó

progresszív adó alapján. A nemzetnek olyan módon kell gondoskodnia rokkant katonáiról és családjaikról, hogy azok ne alamizsnának vegyék, amit az államtól kapnak, hanem lelki megelégedéssel fogadják, ha a teljesített, talán csekélyebb munka után ugyanazt a bért kapják meg, amit a háború előtt társadalmi állásuk és munkájuk révén elnyerhettek volna. (Hosszantartó élénk éljenzés és helyeslés.)

Attérve a politikai kérdésekre, kijelenti, hogy a függetlenségi párt az indemnítási megszavazásánál, amely bizalmi kérdés, elutasító álláspontra helyezkedik, de nem azért, mintha meg akarná tagadni az anyagi eszközöket attól, a mihez a veradót oly készséggel megszavazta. A mikor a politikai küzdelem ideje újra el fog jönni, a régi törhetetlen energiával fogjuk követelni a nemzeti élet teljességének kivívásához szükséges követelményeket. A nemzeti erő, a melyre vitéz hadseregünk támaszkodik, anyagi téren újabb próbára tétetik újabb nemzeti kölcsön által. Erre helyről is felhívást intézek a nemzethez, hogy az új nemzeti kölcsönhöz való hozzájárulás által másodszer is ejtsék ámulatba Európát (Hosszantartó zajos taps a bal- és a jobboldalon.), hogy a nemzet csekélyebb anyagi gazdagságát pótolni tudja, magasabb és erősebb erő kell. (Zajos taps az ellenzékek és a jobboldalon.)

Földbirtokot kell adni a rokkantaknak.

Tisza István gróf miniszterelnök szólalt fel ezután és így kezdte beszédét:

— Talán nem szorul indokolásra, hogy az előttem szóló hozzá minden tekintetben méltó hazafias beszédének politikai részeivel ne foglalkozzam. Ez idő szerint feladatomban csak az, hogy a vita tolymáján eddig felmerültekre néhány megjegyzést tegyek. Különösen a rokkantkérdéssel foglalkoztak legtöbbször. A háború után legfőbb kötelességünk lesz a legkiterjedtebb mértékben az egészségügyi intézmények fejlesztésére gondolni. Arra azonban, hogy a háborúban betegséget szerettek mindegyikének államszolgálat adjunk, gondolni nem lehet, de viszont kötelességünk a rokkantakra lehetőleg gondoskodni. Hangsúlyozni kívánom, hogy a rokkantak ellátása a közügyi kiadások terhére kell, hogy menjen. Ha most a magyar állam költségvelésének terhére folyósítjuk a segélyeket, ez csak átmeneti, de a végleges rendezésnél, mint-hogy a háború s az egész hadviselés közös, a rokkantak ellátásának költsége is közös kiadások terhére fog iratni.

Nem osztom azt a nézetet, hogy a rokkantakat mezőgazdasági munkára kell alkalmazni. E munka tulnyomó része ép lábát, ép kezét és a test teljes hajlékonyságát kívánja, tehát a rokkantakat erre alkalmazni nem volna előnyös. En inkább azt hiszem, hogy a rokkantaknak kis földbirtokot kellene adni, a melyen szőlőművelést és kertészetet üznének, megszereznék az ehhez szükséges ismereteket és ha családjuk támogatná őket, akkor megfelelő államszolgálat kifizető munkakörhöz juthatnak. Ne méltóztatnék ezt konkrét tervnek venni, mert hiszen ez inkább csak ötlet, hogy az állam megvásárol bizonyos földterületet, berendezze a rokkantak számára, a kik ott kertészkednek és megfelelő előismeretekkel kitűnően boldogulnak.

Többször kifogásolták, hogy a kormány a közéleti megfontolás tekintetében elkésztett intézkedéseivel. A főhiba az, hogy a tavalyi termés nem volt olyan jó, mint amilyenre várták. Galicia termésének egy része elveszett. A kormány a lehetőségig mindent megtett a közéleti megfontolás tekintetében és Magyar-

országot ébenség nem fenyegeti. A társadalom önmegtartóztatására van szükség. Kéri, ne adjanak egyesek tápot arra, hogy szavaikat ellenségeink ellenünk használhassák. A drágaság általános és ezt a produktív foglalkozású emberek jobban érzik, mint a tisztviselők. Az állami tisztviselőknek drágasági pótlékot nem adhat a kormány. A nemzet mutassa magát, mint eddig, keménynek és önfeláldozóak, ennek eredményei élő kincsek lehetnek, amelyeket a magyar nemzetől senki el nem vehet. Kéri a javaslat elfogadását.

Szterényi félreérthető szavai.

Szterényi József személyes kérdésben szólalt fel és megkérdi, a miniszterelnök órára értette-e azt a kijelentést, hogy egyesek olyan kifejezéseket használnak, amelyek tápot nyújtanak arra, hogy ellenségeink ellenünk fordíthassanak.

Tisza István gróf válaszában kijelenti, hogy Szterényi akaratlanul bár, de olyan dolgokat mondott, amelyek félreérthetőek.

Benedek János szavá teszi a magánhivatalnokok és a kereskedelmi alkalmazottak sanyaru helyzetét, akiket hadbavonulásuk alkalmával egyszerűen elbocsátották állásukból. Az önhibájukon kívül szomorú sorsra jutott embereknek kellene segíteni. Az indemnítást bizalmi kérdésnek tekinti és nem fogadja el.

Novák János a rekvirálásnál és a hadiszállításoknál felmerült számos visszaságokat sorolja fel. Nem fogadja el az indemnítást.

Ausztria szerepe a háborúban.

Elnök két óraker egy óras ebédszünetet ad. Simoncsics Elemér alelnök negyed négykor nyitja meg újból az ülést.

Szünet után az első felszólaló Barabás Béla, aki azt kifogásolja, hogy a kormány olyan javaslatokat terjeszt be, amelyek nem a harmóniát szolgálják. Csodálkozik rajta, hogy az események még nem nyitották ki a kormány szemét. Kérde, hogy csapataink a háború után használhatják-e a magyar nyelvet. Kifogásolja, hogy magyar népielkelőkkel egészszítnek ki osztrák hadtesteket.

Mezőssy Béla szavá teszi, hogy a kormány nagy mutasztásokat követett el a gabona rekvirálásában és a közéleti megfontolás terén. A szállítások körül is mulasztások történtek. Mi lesz majd aratás után, a tíz milliónyi készletek megmozdításakor? Kifogásolja az Ausztria rendelkezésére bocsátott kukorica olesóságát. A közvetítő kereskedelem megrendszabályozását kívánja.

Hazai Samu báró honvédelmi miniszter Barabás Béla felszólalására reflektálva kijelenti, hogy Ausztria hasonló becsülettel vesz részt a háborúban, mint Magyarország.

Elnök ezután felolvassa a királynak és Frigyes főhercegnek választáviratát a képviselőház üdvözlő táviratára. A vitát ezután félbeszakítják és megállapítják a holnapi napirendet. Napirendre van tűzve Szabó István, Vio Antal, Beck Lajos, Jarmy István, Hencz Károly és Ivánka Oszkár képviselők mentelmi ügye.

Az interpellációk.

Szabó István interpellál, amiért nem minden mezőgazdasági munkás kap aratási szabadságot.

Hazai Samu báró válaszul kijelenti, hogy nem adható meg mindenkinek a két heti szabadság a csapatok haterre szállítása miatt. Aratáskor és esépléskor nagy szabadságolások lesznek.

Bikády Antal négy interpellációt terjeszt elő, amelyekre Ghillány Imre báró földművelésügyi, Harkányi János báró kereskedelmi és Jankovich Béla kultuszminiszter megnyugtató választ adnak.

Szmrecsányi György bejelentett interpellációját elhalasztja.

Az ülésnek fél hét óraker volt vége.

Cenzurázzák

a hercegprimás pásztorlevelét.

(Képviselők a sajtócenzuráról — Felszólalások a Házban.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Budapest, május 5.

A képviselőház mai és tegnapi ülésén sok szó esett a sajtócenzuráról. Amint a közönség előtt sem ismeretlen: a hadviselés érdekeire való tekintettel nemcsak nálunk, hanem a többi háborús hatalmaknál is előzetes cenzura alá helyezték — természetesen a hadviselést érintő, valamint a belső nyugalom megóvására szükséges más kérdések tekintetében a hírlapokat. Magyarországon egyes, a harcér közelébe eső helyektől eltekintve Budapesten és Aradon van cenzura. Hogy a cenzurától (nem szólva az újságokról) a képviselők nincsenek elragadtatva, arról a felszólalók: ma Apponyi Albert, tegnap pedig Batthyány Tivadar és Zboray Miklós sok érdekeset mondtak el és felszólalásukra ma Tisza István gróf is reflektált a cenzura ügyeit intéző személyiségek jóindulatát hangoztatva.

Az érdekes és Araddal is foglalkozó felszólalásokat az Országgyűlési Értesítő hivatalos szövege szerint ismertetjük itt.

A német cenzura az ideális.

Batthyány Tivadar gróf beszédében elmondta, hogy figyelemmel kíséri a német, az osztrák és a magyar sajtócenzurát. A németet ajánlja követendő példának, amely eltalálja a helyes mértéket. A mi cenzuránk nemcsak megtilt egyes közlést, de beleszerkeszt is a cikkbe, ez a sajtószabadság súlyos megsértése. Egész gyűjtemény van a cenzura virágaiból. Az Országos Iparegyesület jelentésében utalt bizonyos helytelenségekre a szállítások terén, a cenzura ennek közlését megtiltotta a napi sajtóban, pedig ezzel sok dísznóságnak elejét lehetett volna venni. Az Operában a német nyelv használatáról rendelet jelent meg. A cenzura ennek tárgyalását is megtiltotta. Történetek erőszakosságok, amelyekről szintén nem volt szabad írni, de az erőszakosságok nem szűntek meg. Wekerle közgazdasági fejtegetéseit is csak részben engedte közölni a cenzura. Adjanak liberálisabb utasításokat a cenzoroknak, legalább annyit irhassunk mi is, mint a németek.

Amiről nem szabad írni.

Zboray Miklós részletesen foglalkozott mindenekeivel a cenzura törvényes alapjával. A cenzurát az 1912. LXIII. t.-c.-ben a ház megszavazta — mondotta. — Megszavazta azzal, hogy ez minden oly cselekményre vonatkozik, amely a harcászati érdekeit érinti. Később, amikor a kivételes intézkedések életbeléptek, miniszteri rendelet jelent meg, amely tiltotta a fegyveres erő állásaira, mozgulatára, az erődök fegyvereire, hadiszerek, élelmiszerek, municiók hollétére, szállítására vonatkozó közleményeket. Ez ellen nincs is senkinek kifogása. De megjelent egy másik miniszteri rendelet is, amely már kiterjesztette ezt a törvényben gyökeres elvi megállapítást. Ez a miniszteri rendelet már kimondja, hogy minden oly hírnél közlése, amely a lakosság körében nyugtalanságot vagy izgalmat keltethet, hátrányos befolyással lehet a monarchia katonai helyzetére és a hadviselés érdekeit is veszélyezteti, az ilyen hírek csak akkor közölhetők, ha azok hivatalos forrásból erednek, vagy közlésükhöz a magyar királyi miniszterelnök sajtóirodája, vagy a nyomtatvány megjelenési helyén illetékes kormánybiztos kifejezetten hozzájárul. (Mozgás.)

Wekerle, Andrássy, Sztéryni a cenzura előtt.

Néhány példát óhajtok felhozni abból a szempontból, hogy a gyakorlati életben hogyan kezeltetett ez, hogy ez a szabály betartatott-e. Engedje meg a t. ház, de Wekerle Sándor volt miniszterelnököt, az ország egyik díszét, nem tekinthetjük olyanoknak, aki a levegőbe beszél, akinek a szava kis egyénecskek által esetleg ott a sajtóirodában cenzurázható legyen. Az ő nagy kvalitásai felül állnak azon, hogy kiskaliberű cenzur intézkedhessék arra nézve, hogy mit és hogyan közölhessenek az ő szavaiból. És ime, megjelent egy bizalmas értesítés, amikor Wekerle felolvasást tartott közgazdasági állapotainkról és azt mondja: „A hadfelügyeleti bizottság albizottsága kéri a szerkesztőséget, hogy Wekerle beszédét csak a távirati irodában megjelent szöveg alapján közölje, kivonatot is csak abból a szövegből adjon, valamint a beszédet kommentárral is csak a szöveg alapján illesse. Budapest, 1915 február 16.” (Mozgás.)

Nem hiszem, hogy a házában lenne komolyan gondolkozó képviselőársam, aki hozzájárulhatna ahhoz, hogy a nagykaliberű, kiváló hazafinak, Wekerle Sándornak beszédét ily módon lehessen cenzurálni. (Mozgás.)

Tovább megyek. Andrássy Gyula gróf volt az, aki, hogy parlagi kifejezést használjak mindnyájunk érzelmeit tolmácsolta, amikor azt mondta, hogy a háború vetette fel a magyarság elnatorozásának, lelkesedésének, öntelalozásának oly díszes szimptomáit, hogy büszke, hogy kétszeresen büszke, mert magyarnak vallhatja magát. Elmondhatjuk mi is, hogy ez a háború mutatta meg, hogy Andrássy Gyulának mily nagy tudása, ekesszólása s hogy egyénisége oly kiváló, hogy büszkék lehetünk mi is, miszerint olyan kiváló emberünk van. (Eljenzés a bal- és a szélsőbaloldalon.) És amikor minden kicsinyes mellétekintetet félre téve, Take Joneskuval nagykonceptióju szellemi csatát vívott a magyarság érdekében, akkor jött egy utasítás, hogy a cikkeknek csak egy részét lehet közölni, de mindenütt ki kellett hagyni, hogy ezt Andrássy Gyula mondta. (Derűtség a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Bakonyi Samu: Ez méltó a nagy időkhöz! Zboray Miklós: Itt van Sztéryni József. Hágában egy kiváló nagy elterjedésű tekintélyes lapban cikket írt. A külügyminiszter átolvasta, helyeselte, maga küldte el a cenzurának, hogy továbbítsa és leadassék és akkor a cenzura megtagadta közlését, nem engedte meg. (Derűtség.)

Bakonyi Samu: Ez a cenzor természetrajza!

Megcenzurált pásztorlevelek.

Zboray Miklós: Hogy milyen a cenzor természetrajza, annak fényes bizonyítéka az is, hogy megjelent május elsején esti 9 óra 30 perkor a következő bizalmas értesítés (olvassa): „A hadfelügyeleti bizottság sajtóügyi albizottsága a pénzügyminiszter megbízásából tisztelettel felkéri a t. szerkesztőségeket, hogy az új hadikölesőről kiadott kommunikékez egyelőre semmiféle kommentárt ne fűzzenek.” Ezzel szemben azonban én olvastam két bankdirektornak a cikkét és olvastam egy görögkeleti püspöknek cikkét egy német lapban.

Akad azután cenzor, aki a hercegprimás felhívását . . . (Nagy zaj a baloldalon.)

Rakovszky István: Még az is! (Zaj és derűtség.)

Zboray Miklós: . . . a hercegprimás körlevelét, melyben a szószéken kihirdetni kérte, hogy a papság a tanítószággal karöltve hasson

oda, hogy a második kibocsátásu hadikölesőnt a lakosság jegyezze, nem közölhelőnek nyilvánította. (Elénk derűtség a baloldalon.) Ugyanez történt a roznyói püspök, Sipky Balázs Lajos körlevelével. Eu feltételezem, hogy nem a miniszterelnök ur, nem a pénzügyminiszter ur volt az, aki ezt csinálta, de bocsnatot kérek, akármilyen kis észszel kormányozzák is a világot, legyen olyan kis ész, amely ezt a cenzurát kormányozza. (Elénk derűtség és taps a baloldalon.)

Itt van az ellenzéknek egy u. n. féléhivatalos lapja, az Új Nemzedék. Mindnyájan, akik olvassuk, elismerjük, hogy tisztességgel, becsülettel szerkesztett folyóirat. (Ugy van! Ugy van! baloldalon.) A lap politikai, társadalmi, közgazdasági, sőt még irodalmi rovatában is olyan ürességek tátognak, hogy megrémül az aggódó hazafi, hogy vajjon mit is követhetett el a szerkesztő?

Nem akarok egy hosszabb citátumra utalni, de egy rövidre hivatkozhatom. Ugyan csak ebben a lapban cikket írt egy kiváló író, aki nem szorul reklámra, dr. Cholnoky Jenő. A cikkben megint törölt részek vannak. Vajjon mit írhatott? Felolvasom. Amerikáról beszél a cikkben, az amerikai viszonyokat tárgyalja és az egyik passzusa, amely kimaradt, a következő (olvassa): „Minden vendégfőszobában ott van a feketekötésű, vörösmetszésű biblia. Mily hazugság! Megnéztem legalább ötvenet! Egyetlen egy sem volt még soha felnyitva, mindnek össze volt még tapadva a vörös metszése. De a pálinkás pohár nyorai, azok meglátszanak a könyv tábláján, meg is, hogy néha a bicogó asztalt pökölték alá vele.” (Elénk derűtség.) Tisztelettel kérdem, kinek a vallási érzését sérti, hogy ő ezt konstataálja? A hadviselésnek mely érdeke követeli, hogy ezt el kell hallgatni?

Nem tudom megérteni, miért eszközölt bizonyos törléseket a cenzura akkor, amikor tárgyalta ez a ház elnökének táviratát, amelyet Frigyes főherceg útján az egész hadseregnek küldtünk, megróván a távirat stílusának magyartalanságát. A lap közölte a távirat szövegére vonatkozó kritikát, de a cenzura egy szót kihagyott. Kíváncsi voltam, hogy mi az a szó. Megnéztem. Azt mondja a lap (olvassa): „Az elnök „dus szépségű mondatát le lehetne fordítani magyarra, de már késő, majd a háború után, egyelőre a másik stílusmonstrumot vezetjük elő szabadon, az elnök királyt és hadsereget üdvözlő javaslatát, amely így recseg ékes bihari — itt jön egy szónyi üresség — „cigánynyelven”. Ezt a szót hogy „cigány”, a cenzor kitérítette. (Derűtség a baloldalon.) Ez nem tetszett a cenzornak. Ugyanez cikk végén megint egy üresség tátong. Kihagyta a cenzor a következő mondatot. (Olvassa): „Ittjára le a kormány adóját nyelvünk tisztaságán és tanítsa meg beszélni azt, akiről az Isten így elfeledkezett, mikor hivatalt adott neki.” (Derűtség a baloldalon.) A cenzor ezt a passzust is kihagyta. Kérdem, melyik népréteget izgatja ez? (Derűtség a baloldalon.) A hadviselés érdeke háborodik fel az ellen, ha egy szerkesztő konstataálja, hogy az elnök ur stílistikája gyenge? (Derűtség a baloldalon.)

Aradon nem hisz az ügyész a miniszterelnök sürgönyének.

Hantos Elemér: Kabaré!

Zboray Miklós: Kabaré? Kabaré az, hogy a cenzorok ilyent kihuznak, kabaré az, hogy így kezelik a törvényben gyökeres azt az elvet, hogy a háborús érdekeket érintő kérdésekben gyakorolhatnak csak cenzurát. Ugyebár, kabaré, hogy így kezelik ezt a nagy kérdést, hogy a cenzura a szabad gondolatnak, a gondolatok

megnyilvánításának megölője így bánják el a gondolattal? (Ugy van! balfelől.)

Janiga János: Ez gondolat?

Zboray Miklós! Ha nem tetszik, rögtön szolgálók más ilyennel. (Derűtség. Halljuk! Halljuk! balfelől. Zaj és felkiáltások jobbfelől: Elég volt!) Ez nagyon fontos lesz. T. i. ugyanez az általam reklámozott lap leköszöltte egy tekintélyes író tollából — mindenki tudja, kiről van szó, erdély és román kérdésekkel szokott foglalkozni — a Magyarországon megjelenő román lapoknak cikkeit és ismerteti azon álláspontokat, amelyeket azok elfoglalnak. A cenzura itt is kiingyott, illetőleg kihagyatott közleményeket. Kihagyatott a „Romanul” közleményéből és kihagyatott más közleményeket, amelyek román nyelven a hazai román lapokban megjelentek. Ezek közül példa gyanánt egy passzist olvasok fel.

Rakovszky István: Ez kabaré?

Zboray Miklós (olvassa): „Amint az elrabolt Bessarabiából, a szép Erdélyből, a Bánátról, a magyarországi részekből és végül Timók panaszos völgyéből száz és százezer román katona rekrutálódott, akik mindannyian ugyanazt a nyelvet beszélik és ugyanezen isten előtt borulnak térdre, de nem ugyanazon zászló alatt...”

Ezt nem engedték a magyar lapokban közölni, de a román lapokban megengedték. (Zaj balfelől.) Kérdem: miért? Ez nem igazítja román testvéreinket? És nekünk magyaroknak nem szabad tudomást venni arról, miként vélekednek, miként irnak román testvéreink? Mindenki kívánja a békét román testvéreinkkel, szeretettel öleljük őket keblünkre, mint magyar állampolgárokat, mint ezereves lakóit ennek a hazának. De a cenzura mérjen egyforma mértékkel és a cenzura ne engedje meg, hogy ilyeneket közöljenek ott, mikor nekünk ezeknek az ismertetését is elűljük. (Helyes és balfelől.)

Humoros dolog, amit az előbb felolvastam. De ez szomorú és a legszomorúbb a dologban az, hogy béklyóba kötik már a gondolatot is nem latolt alakok, nem latolt szellemek teletelőség nélkül, teletelőségre nem vonhatók. Nincs, akit előszólítson az ember, ha meglojtja a gondolatokat és megfojtja a közérdeki kérdések vitatását a sajtóban. Ha pedig itt hozatik szóba a dolog, odáig jutottunk, hogy humorosnak tekintik azt, hogy nem szabad mindent megírni, ami nem áll a hadsereg érdekeivel ellentétben. Pedig szabad! A törvényhozás csak arra adott okot és jogot a cenzurának, hogy a hadsereg érdekeit érintőleg ne írjanak; de nem arra, hogy kénye és kedve szerint egyik cenzor azt mondja: ezt nem hiszem el, ezt nem hiszem el. Hőstörnek, ezt nem engedem kiadni, sőt a miniszterelnök ur sürgönyére azt mondja: mint Aradon nem hiszem, hogy valódi és elkoboztatja a lapokat.

Hát ez nem egyforma mértékmérés és nem igazság. En figyelmébe ajánlom a t. kormányának, hogy gondoskodjék a cenzura szabályozásáról, gondoskodjék arról, hogy egyöntetűen, ne sporadikus egyéni vélemény szerint bírálják meg ezt a kérdést. (Eltűnés és taps a bal- és a szélsőoldalon.)

Tisza a cenzura jóakaratairól.

Apponyi Albert gróf ma röviden szintén érintette a cenzura kérdését, Tisza István gróf miniszterelnök pedig a felszólalásokra adott válaszában ezeket mondta a cenzuráról:

— Még csak egyetlen kérdéssel kell foglalkoznom. Azt hiszem, mindannyian egyetértünk abban, hogy háborús időkben a sajtó cenzurával kell korlátozni és abban is egyetértünk, hogy a cenzura rossz, de a mai időkben szükséges, tehát szükséges rossz.

Lehet, hogy a cenzurának árnyoldalai vannak, lehet, hogy több-kevesebb komikumot és bosszúságot okoz, de az az egy bizonyos, hogy azok az urak, akik a cenzura munkáját ellátják, a legnagyobb jóindulattal és odaadással működnek. Akik figyelemmel kísérték a kormány működését, igazat fognak nekem adni abban, hogy a kormány mindig azon volt, hogy azok a fonákosságok, amelyek a cenzura munkájából szükségszerűen következnek, a legszűkebb körre szorítkoznak.

A Kárpátokban érezhető a gorlicei győzelem hatása.

(Visszavonulnak az oroszok a Beszkidékből. — Győzelmünk méretei. — Tüzérségünk fölénye.)

— Távirati tudósítás. —

Budapest—Bécs, május 5.

A sajtóhadiszállásról hivatalosan jelentik: A nyugat-galíciai győzelem eredménye sokkal nagyobb, mint a mennyire az első pillanatban fel lehetett ismerni, amennyiben immár a kárpáti arcvonal egy nagy része az ellenség visszavonulásába betesodródott.

A győzelem trofeák a tekintetbe jövő terület nagyságánál fogva még több napig nem lesznek áttekinthetők. Ugy Nyugat-Galiciába, mint a Beszkidékben állandóan foglyokat szállítanak be, de ezek számát megbízhatóan megállapítani érthető okokból teljesen lehetetlen. Amit tehát e tekintetben magánoldalról terjesztenek a nyilvánosság előtt, az önkényes becsies eredménye, melynek nincsen reális alapja. A hivatalos jelentésekben időnkint közze fogjuk tenni a hátunk mögött lévő gyűjtőállomásokra tenyeg beérkező és saját életmezésünkbe átvett haditrofeák számát. A végleges szám mindenesetre igen tekintélyes lesz. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Fantasztikus hírek a hadiszákmányról.

Budapest. A képviselőház déli szünete közben a folyosón a képviselők megkérdezték Tisza István gróftól, mi igaz azokból az elterjedt hírekből, amelyek galíciai győzelmünkkel kapcsolatban lehetetlenül magas számokról szólnak. A miniszterelnök a fantasztikus hírekről így nyilatkozott:

— Valahol Felső-Magyarországon kiplaztatirozták a nagy számokat és innen szettáviratozták mindenfelé. A győzelem számadatairól én pontosat még nem tudok, tény az, hogy offenzívánk örvendetesen nagy vonalban halad előre.

Visszavonulnak a Kárpátokból az oroszok.

Eperjes. A sárosi fronton és a duklai szorosban helyzetünk jó, még függetlenül is a nyugat-galíciai nagy eseményektől, amelyek a legrövidebb idő alatt éreztetni fogják hatásukat az egész fronton. Heves ágyutüzünket az oroszok már csak erőtlenséggel viszonozták. Gyalogsági harc folyt a Bibaró-zboroi részen, ahol az oroszok leplezett támadását könnyen visszavertük. Sárosi menekültek elbeszélések, hogy az oroszok a megszállott részen élelmi szereket, állatokat, ifjakat magukkal cipelték és ezt azzal indokolták meg, hogy állásaikat el kell hagyniok nyugat-galíciai előnyomulásunk következtében.

További előrenyomulás Nyugat-Galiciában.

Bécs. A főhadiszállásról jelentik: A szövetséges német-osztrák-magyar seregek támadása Nyugat-Galiciában előrehalad. Az oroszoknak szokásuk szerint több egymás mögötti állásuk van, úgy hogy ellenállásuk igen erős. Csapataink

déli szárnya Wyslokáig nyomult ma előre.

Tüzérségünk fölénye.

Bécs. A sajtóhadiszállásról jelenti a Reichspost tudósítója: Vasárnap volt a nagy nap. Az orosz frontot a Kárpátok és a Visztula közt számos helyen keresztöltöttük. Az ellenséget, ugylátszik, offenzívánk teljesen váratlanul érte. A felderítő uton járó orosz repülők április utolsó hetében többet törődtek a Kárpátokkal és talán Kelet Galiciával, mint a Visztula és Kárpátok közti széles nyílással. Elérkezett a nagy nap, a borzalmas májusi nap. Reggel hegyeink tűzhányókká váltak, a föld rémegett, a levegőt a golyók és ágyulövedékek vas-jég esője reszeltette meg és úgy tetszett, mintha ezer pókoki szellem harcolna a földön és a levegő-égyben... Nehéz tüzérségünk löni kezdte az ellenség hadállásait. Aki szemtanúja volt e borzalmas tüzérségi csatának, az ennek képeit soha eltedlni nem fogja. Csodálatraméltó pontossággal csaptak a gránátok az ellenség sorai közé és egyszerre csak szürkésbarna föld-szökőkutakat láttunk a levegőbe robbanni, mind szélesebb és hatalmasabb körben, mintha tolyékönnyá vált volna a föld.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Tarnov sorsáról ez órában csak annyit tudunk, hogy tüzérségünk nehéz ágyúkkal, köztük a 42-esekkel bombázza az ottani orosz állásokat. Minden jel arra mutat, hogy az oroszok fel fogják adni Tarnovot.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: A beérkezett jelentések szerint az orosz tüzérség munkája vasárnap és hétfőn meglepően gyenge volt. Tapasztalhattuk, hogy az ágyú- és mullcióhányóiról hallott hírek nem hazugságok. Bizonyos helyeken igen rosszul védekeztek tüzérségi támadásainkkal szemben, viszont voltak egyes pontok, a hol egyáltalán nem jutottak lövéshez, mert támadásunk oly hirtelen csapott le rájuk, hogy mire ágyúikat harcvernalba vontatták, már azt a helyet menekülés-szerűen kellett elhagyniok.

Orosz jelentések a galíciai helyzetről.

Rotterdam, május 5. Az orosz hivatalos jelentések eddig még egy szóval sem vallottak be, hogy Nyugat-Galiciában kénytelenek voltak összes hadállásaikat feladni. A legutolsó jelentés mindössze annyit mond, hogy vasárnap este óta a Nida alsó folyásától egészen le a Kárpátokig nagyon heves harcok vannak folyamatban. Az ellenség makacsul támad és Tarnov környékén, valamint attól délre nagyon hevesen tüzel. Heves harcok voltak a Stry, felé vezető országot környékén, valamint a Dnyeszternél, Zaleszkyi mellett. Természetesen az oroszok mindenütt győznek, minden támadást visszautasítanak, csak arról nem beszélnek, a hol megverték őket és kénytelenek összes hadállásaikat feladni.

London. Pétervárról jelentik: Az orosz hadsereg jobb szárnyán levő dandárok tetemes ellenséges erő fel-lépésére visszavonultak. Az ellenségtől át vannak karolva, de remélik, hogy keresztülvágják magukat.

A przemysli orosz erők pusztulása.

Eperjes, május 5. Az Ondava-folyó jobb oldalán csak kisebb ágyuharcok voltak, míg a Bihar-Zboró-vonalon teljes a nyugalom. Az elfogott oroszok beszélik, hogy a Przemyslből a Kárpátokban dirigált orosz haderő már szinte teljesen elhasználódott.

„Felbontandó a dunajeci átkelés utáni napon.”

(Aradi lovastiszt bevált jóslata. — A hétpecsétetes levél. — Januárban bejelentett orosz visszavonulás.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 5.

Hálátlan meesterség a prófétálás egy általánosságban is, de különösen a háboruban. Mi magyarok, akik azt valljuk, hogy józanok és reálisan gondolkodók vagyunk, száználmas mosolygással olvastuk a múlt héten, hogy a párisi lapok, köztük a legelterjedtebb „Le Journal” külön hirdetési rovatot nyitott a jóslással foglalkozó egyének hirdetéseinek és azt írjuk, azt mondtuk, hogy na a franciáknak már befellegzett, ha csak a jósök, ezek modern próféták tudják megvigasztalni. Mélységes inferioritás van abban, hogy nem az események, nem a tények, hanem a megfizetett kellemest hazudozók tartják a lelket egy népben, amelynek sorsa a harctereken dől el. Érdekes jelensége a háborúnak a jósök presztízisének emelkedése, mert a legerősebb koponyájú, ugynevezett „intellektuál” is többé-kevésbé babonássá válik olyan események árnyékában, amelyek ezerszeresen nagyobbak, mint a mekkorákhoz az emberiség eddig hozzászózott. Ha nem így lenne, akkor az újságok nem adnának teret szívesen a háboru első percétől kezdve a legképtelenebb jóslásoknak. Azért teszik ezt, mert a közönség óhajtja, kívánja. Nagy világlapok teszik ezt, és noha a komolykodás maszkjában tetszelegnek maguknak, a háboru kockafordulásában nem találnak okosabbat minthogy a holnapot, a jövőt illető kíváncsiságot a jósök, a próféták ajkán át elégitik ki. A háboru olyan, hogy annak mai eseményei, — akár vereség, akár győzelem legyen az — nem elégitik ki a publikumot, neki az is kell, hogy mi lesz a következő percben, a háboru első napján éppen olyan kíváncsian kérdezték mikor lesz vége a háborúnak, mint ma, a tizedik hónapban. A katonai szaktudósok, a komoly hangu magyarázók és bírálók hiába prédikálják, hogy még a legnagyobb háborus esemény sem elég alkalmas arra, hogy tudományos biztonsággal következtessen belőle az ember a következményekre és hogy egy vereség vagy győzelem nem döntenek se jobbra, se balra, a közönség mégis azt óhajtja, hogy mondják meg neki, mi lesz holnap és mi lesz holnapután. Hötzendorfi Conrád tekintélye sem elégséges ahhoz, hogy a publikumot az események reális korlátja közt tartsa, mert inkább hisz a jósoknak, mint a vezérkari főnököknek, aki csak azt tudja megmondani, hogy mi történt, de nem hogy mi fog történni.

Miután pedig a jósokról és prófétákról ilyen alapon lezedtük a szentelt vizet és arra törekedtünk, hogy tekintélyünket teljesen leromboljuk, azt kérjük, hogy egyetlen egyszer legyen kivétel, csak egyetlen egyszer higgyünk egy világos fejű, nagy tudású katonának, aki nemcsak nagyszerűen verekezik a muszkával és azért már királyi elismerést kapott, hanem aki nagyszerűen jósolt is, de aki oly szerény, hogy bizonyára még akkor sem ismételné meg ezt a cselekedetét, ha arra patentot kapna. Pedig a jóslása azért igazi prófécia, mert tudáson, éleslátáson alapul, tehát olyan eszközökkel „dolgozik”, amelyek neki mindig rendelkezésére állanak.

Januárban érkezett haza Aradra, a harctérről, ahol a háboru kezdete óta csapatával a legveszedelmesebb és legveszteségesebb változatokban vett részt. Arad előkelő köreiből

nagyon népszerű, a sneidig lovas tiszt, aki nemcsak kiváló katona, de embernek is pompás és elsőrendű. Természetes, hogy a januári nagy krízisek idején, a limanovai győzelmünk után történt új csoportosításunk kezdetén, mindenki a sötétben tapogatózott, mert hadvezetőségünk terveit nem akasztotta a nagy harangra, nem ütötte dobra, csak kérte, hogy bizzunk seregeink vitéségében, kitartásában és fölényében. Eggett a lelkünk a tudás vágyától és minden körben egy kérdés izgatta az embereket, vajon ez elmúlt hat hónap háborus tapasztalatai alapján bizhatunk-e a győzelemben?

— Hogy állunk? — ezt a kérdést zudították ezer lelől, a hazaérkezett lovastiszt felé, akinek tudásában és kritikai látásában bizva, az emberek azt várták, hogy végre alapos és részletes, hű és pontos információkat fog adni. A katona azonban elzárkózott volt, rövid, szűkszavú válaszokat adott, mert ő tudta legjobban, hogy a pillanatnyi szituáció nem volt olyan, hogy a laikus közönség szája ize szerint, valami rózsás helyzet-képet lehetett volna rajzolni róla. Kötelessége volt a hallgatás és néhány általános frázison kívül nem is hallott tőle egyebet senki, kivéve néhány legintimebb hozzátartozóját, akiről feltétlenül tudta, hogy megértik azt a kényszerűséget, amelyben egy olyan katonatiszt van, aki tisztán látja ennek a rettenő háborúnak a természetét és tudja, hogy az nem egy napos kérdés, amelyet máról-holnapra el lehet dönteni. Ki vehetné azonban rossz néven valakinek azt, hogy a tudását és ezen alapuló véleményét mégis valahogy az embertársai javára akarja értékesíteni. Senki!

Ebből a gondolatból született meg egy két pecséttel lezárt levél, melyet a lovastiszt írt meg, sajátkezűleg és két tanúval aláíratott. Történt pedig a levélírás január hónapban.

A lepecsételt borítékon ez áll:

**Felbontandó egy nappal azután
— hogy seregeink átkeltek a
Dunajecen.**

Lepecsételték a lovastiszt és Arad város egyik legelső főtisztviselője, akinek a levelet megőrzésül át is adta a levelet megőrzés céljából azzal a kérelemmel, hogy abban az esetben, ha seregeink átkelnének valamikor a Dunajecen, bontsa fel a levelet és annak tartalmát hozzá tudomására annak a körnek, amely előtt januárban, a kritikus napokban nyilatkozott és — jósolni próbált. Megjósolta hogy...

De hadd mondja el a lepecsételt és a ma felbontott levél, mit profétált januárban aradi baráti körben egy lovastiszt:

„Mielőtt Gorlicéből eljöttem — mondja a levél — megkezdttük hárminc es feles motoraink szállítását a Dunajec mellé. Itt kell történnie a döntésnek. Amint én most, január 20-ikán a helyzetet látom, azt merem állítani, ha mozsarainknak sikerül a Dunajecen épített orosz „Brückenköpöket” lerom-

bolni és csapataink átkelve a folyón, az oroszokat hátraszoritják ezen a vonalon, akkor az oroszok két nap alatt megkezdik Magyarországból a kivonulást. Sajnos, a mostani rossz utak majdnem lehetetlenne teszik a nehéz tüzérség mozgását és ezért erre a nagy órára sokáig kell várni. Hátha még olyan ágyukat lehet a Dunajec mellé hozni, mint a német várvi-vők, a 42-sők! Ha egyszer túl leszünk a Dunajecen, akkor az orosz megy ki Galiciából és ha sikerül egy szárnyátkarolással az orosz sereget kettészakítani, akkor a Polesie mocsarakig visszaszoritjuk, akkor megkezdik az orosz a békétárgyalásokat...

A jóslat első része szóról-szóra bevált. A hivatalos jelentés már elmondotta, hogy nehéz tüzérségünk lerombolta az oroszok Dunajec menti megerősített állásait és seregeink átkeltek a folyón, visszavonulására kényszerítették az ellenséget, elszakították az orosz centrumot a kárpáti fronttól, az orosz vonul ki Magyarországból.

Igy jósolni szabad, ilyen jóslatban bízni nem szellemi infedritás.

SPORT.

+ Az ATE. vasárnapi sportünnepélye. A nagy világháboru alatt immár másodszer találkozik a Temesvári „Kinizsi” Máv. sport egyesület és az ATE. jóhírnevű football csapatai, hogy a jótékony célt szolgálva egyúttal eldöntésék azt a kérdést is, hogy a jelenlegi viszonyok mellett melyik csapat a jobb. Mind két csapat szorgalmas tréningel készül a vasárnapi mérkőzésre, az ATE. is új csapatösszeállítással fog a közönség elé lépni. A harctéren küzdők helyét fiatalok cserélik fel, ezek ambícióval és friss erővel arra fognak törekedni, hogy a régi játékosok méltó utódjai legyenek. A jelenlegi mérkőzések egészen más célt szolgálnak, mint amilyent a békében vívott meccsek betöltöttek. Dokumentumai a testi kultúra minden felül-emeikdő erejének, amely képes volt ledönteni minden előítéletet, mely a háboruban való sportolás első kísérleteit fogadta. A sport nem akadály a ifjuság hadbavonulásának; valamennyi sportegyesület színe-java ott küzd a csatamezőn, jobbnak, bátrabbnak és kitartóbbnak bizonyultak mint a többi vitézek. És itt van a sportnak ma is nagy létjogosultsága, nélkülözhetetlen szükségessége, mely eloszlat minden ellenvéleményt. A testedző sportok előkészítenek, folytonosan munkában tartanak és a gyengéket erősítik, edzik az elkövetkező háborus kiképzésre és szolgálatra. Teljes elismeréssel kell adóznunk az Aradi Torna Egyesület jelenlegi vezető férfainak, akik a nehezebb körülményekhez alkalmazkodni tudtak és az ifjusági testedzést még áldozatok árán is biztosítani igyekeztek. Annál is inkább dicséret érdemli az ATE., mert ők az elsők 1915. évben Magyarországon, akik országos atletikai viadalt és football mérkőzést rendeznek. — A vasárnapi sportünnepély jövedelmét a Vörös Kereszt egyesületnek ajánlotta fel a rendezőség.

Przemysli hős tisztek kardja.

(Internáltak élete Oroszországban. —
Zsarolnak az örök.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, május 5.

Tegnap utazott keresztül Áradon Romániából jövet Gustav John német származású és idáig Oroszországban internált gyári hivatalos, aki munkatársunknak a következő érdekes részleteket beszélt arról a bánásmódról, melyet az oroszok viseltek az oroszországi németekkel szemben:

— Tiflisben voltam egy nagy szövőgyárnak a hivatalosa. Nemsokára rá, hogy a háború kitört, a városból a németországi állampolgárokat mind „összetfogdosták” és szuronyos katonák között kísérték a gyűjtőhelyre. Nem tudtuk, hogy mi céljuk van ezzel az összetogdosással, csak később értesültünk, hogy valahová internálni fognak bennünket. Úfába vittek aztán, egy szibériai városba. De uram Isten — milyen körülmények között! Rabiókkal, betörőkkel, gyilkosokkal, bépókiosokkal és még más ilyen kellemetlen emberek társaságában szállítottak minket internálási állomásunkra. Kezünkön bilincs volt, mellettünk tegyveres ördög. És mindezek mellett még 120 rubelt kellett fizetnünk a kiserő muszkaknak. Mindenki emberségesnek képzelte el a bánásmódot, melyben a jövő tartózkodási helyünkön részesséni fogunk. De ebben nagyon csalódtunk. Mikor megérkeztünk Uraa, először egy nedves, sőt ét verembe szállásoltak be engem. De nem közbejárt a kormányzóval és ennek folytán aztán kikerültem a rettenetes helyről. Sőt meg volt engedve, hogy lakást fogadjunk a paraszti népnél. Pénzünk alig volt és az oroszok elvontak tőlünk minden lehetőséget, hogy szükségleteink tisztezésére pénzt szerezzünk.

Munkát kapni nem lehetett, bár közülünk sok mesterembert szívesen belogadtak volna az ottani mesterek. Egy lányomat egy uriházba adtam gyermekek mellé, de még jótörőn bent sem volt, már is el kellett a házat hagynia, mivel a hatóságok nem engedték meg, hogy valami állásban legyen közülünk akárcsak. Ennek folytán sok nyomorúságban volt részünk, sokat koplaltunk, sokat szenvedtünk. Egyszer egy átutazó orosz hölgy osztott ki közöttünk pénzt. Titokban kellett ezt megtennie, mert az oroszok üldözték azt, aki bennünket támogatni mer. Egy német ember még ma is toszagban van ezért.

Nyomorúságunk folytán sok megbetegedés is volt közöttünk. Nem volt más, hogy bajtársaink egyike-másika el ne pusztult volna valamiféle ragályos járványbetegségben. Utoljára a köldülésre kellett magunkat ráadni.

A mi sorsunkat szenvedték egyébként az Úfában tartózkodó osztrák-magyar és német hadifoglyok is. Mindegyikünknek kijutott a szenvedésből. Zsaroltak és guoyoltak bennünket az oroszok, ahol csak tehették. Különböző címenek pénzt követeltek és akinek volt, attól ezedtek is. Ha valamilyen előadásra, színházba vagy cirkuszba akartunk elmenni, ott mindig azzal utasítottak ki, hogy takarodjunk, mert ez nem nekünk való hely.

A fogoly katonáknak elszedték a fejéről a sapkát az oroszok és mástól rubelével adogatták el. Voltak közöttük Przemyslinél elto-gott tisztek, kiktől elszedték a kardot. Mikor a tisztek panasza mentek a parancsnoksághoz, ott egy táviratot mutattak nekik, mely elrendeli, hogy a tisztek kardját vegyék el, mivel ők ezekkel a kardokkal oroszoknak a nyelvet vágták ki. A vakmerő, gonosz hazugsággal szemben nem volt semmi erv.

Sokan közülünk őriztetve voltak egyes házakban, ahonnan kimenni nem volt szabad, ugyszintén látogatót fogadni sem és este 6

órákor már le kellett feküdni és lámpafényt gyujtani sem volt megengedve. De ezekből a néhány szavakból, amit most elmondottam, mégsem lehet tiszta képet alkotni azokról a brutális tettekről, melyeket az oroszok velünk szemben elkövettek.

— Sokszor láttuk a katonákat, amint gyakorlatoznak. Puskájuk nem volt, csak botokkal voltak felszerelve és azzal csinálták a gyakorlatot. A botot emelték a levegőbe célba és mikor tüzet vezényeltek, a tenyerüket ütötték össze, mintha puszka volna. Egyébként a katonák nagyon lehangoltak és nincs meg közöttük az a lelkesedés, melyet a háború elején tapasztalni lehetett. Különösen a tisztek, kik tisztábban tudnak látni és hazugságokkal sem áltathatók — bujtak el a hol csak alkalom kínálkozott, hogy a katonai szolgálat s így a háborúba menetel alól kivonják magukat.

— Egyébként nagy drágaság van Oroszországban. A szegény nép iszonyu szenvedésben megy át ezekben a háborús hónapokban. Nem csoda tehát, hogy egy valóságos lázadás volt Moszkvában, melyet a szegény nép rendezett, kenyérért orditozva. A nagyszámú gyülekezet azonban semmit el nem ért. A cárizmus itt is győzelmeskedett: katonák által széjjel lettek verve.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Csütörtök: Herceg Ferenc vigjátéka: „A Gyurkovits leányok”

A színház hírei. Aranyvirág előadását megismert a társulat, Maros és Huszka pompás operettjét, melynek mostani felújításában és össze-vagó gyorsan perdülő előadásában csak a minap gyönyörködött a közönség — a címszerepben Pataky Vilával, kinek ez egyik legjobb szerepe, a többi szereplők Szabó Mili, Baricz, Gyöző, Kertész, Várnai, Polgár. — Klasszikus esték: Jászai Mari, a budapesti Nemzeti Színháznak páratlan művésznője pénteken kezdi meg három estére tervezett vendégjátékát, első fellépése „Stuart Mária”, szombaton „Borgia Lucrezia” és vasárnap este „Az Aranyember”, mind a három előadásban a többi szerepeket a társulat elsőrendű tagjai játsszák. Jegyek mind a három előadásra előre vált-hatók a színházi pénztárnál. — „A piros ruhás hölgy” nagyszabású operett lesz a legközelebbi újdonság, melyre most készül a társulat. „A piros ruhás hölgy” dominálja már egy év óta a berlini és bécsi színházokat, pazar zene, kitünő szöveg, fényes kiállítás, kell-e ennél több — az újdonságban, a társulat összes tagjai részt vesznek, a címszerep Pataky Vilma játssza, mellé a nők közül Szabó Mili, Fülöp Irma, Borosnyai K. K. Pongrácz M., a férfiak közül rendkívül hálás szerepe van Járni, Gyöző, Baricz, Polgár, Kertész, míg a többi szerepeket Kiss Miklós, Virág, Herold, Földes stb. játsszák. Az újdonságban előforduló táncokat Benkóné tanítja. — „Robinson Crusoe”. Legközelebb kerül színre, ez a látványos gyermek bohózat, melyben a társulat összes tagjai részt vesznek, a címszerep Borosnyai Kati játssza, a többi vezető szerepeket Fülöp Irma, Gyöző, Deli, Várnai, Kiss Miklós, Virág stb.

* Az éj homályában. (Két nagy sláger az Urániában.) Két kiváló képet mutatott be tegnap a színház, egy drámát és egy vígjátékot. A dráma a művészetet körökből veszi tárgyát, a művészek, a festők modelljeinek egyik alakját mutatja be, ki épűgy, mint társnőinek legnagyobb része a társadalom legalsó rétegeiből kerül ki. Korán erőt vesz azonban rajta a jó érzés, a hála és a szerelem a művész iránt, ki őt a posványból kiragadta és előbbi undok környezetéből tisztességes világ légkörébe vitte át. Ez a szerelem viszi őt rá arra, hogy meghiusítsa apja és volt szeretője tolvajlását és saját élete kockáztatása árán megmentse jótévője vagyonát és életét. A kiváló dráma hatásos jeleneteivel igen meleg fogadtatásban részesült. A közönség feszült érdeklődéssel figyele a film izgató, gyönyörű jeleneteit, melyek mindegyike megnyugvást és érdeklődést keltett. — „A sors bolondja”, Schildkraut-film, legközelebb az Urániában.

* Felhívjuk a közönség figyelmét Kerpel Izab 100,000 kötetes kölcsönkönyvtárára.

Kozák tisztek rituális konyhán.

(Hogyan bántak az oroszok a bukovi-nai zsidókkal?)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, május 5.

Az orosz hordák gaztetteiről, mit bukovinai uralmuk alatt elkövettek, már sok szó esett, ami ezeknek a banditáknak jellemvonását a maga való színében állította szemünk elé. Az a sok kínzás, rablás, fosztogatás, zsarolás, erőszakos becsatelenkedés és gonoszságok egész lexikona, melyek szemtanúk és személyes résztvevők által igazolva lettek, mind rávall a muszka névre. Ezen alkalommal csak érdekességükönél fogva feljegyzésre méltó apró alávalóságokról számolunk be, melyeket egy bukovinai zsidó vallásu postaalkalmazott beszélt el munkatársunknak.

— Nem is tudom, — kezdte szavait a postás — mit meséljek el abból a rengeteg sokból, kötetekre menő eseményekből, melyeknek szemtanúja voltam. A kegyetlenkedésekről már sokat hallottak és olvashattak, ezért inkább egyébről fogok egyet-mást elmondani. Például keveset tudtak arról, hogy az oroszok nagy előszeretettel viseltek a kóser ételk irányában. Amikor csak tehették, mindig meglátogatták bennünket és a konyhában telepedtek le, hol rövid néhány pere alatt az összes ennivalókat eltüntették feneketlen mélységű gyomrukba. A tisztek viszont csak szombai napok alkalmával tették tiszteletüket a zsidó házaknál, hol a déleledre kemencében tartott speciális zsidó babételt kerítették elő, mely fölött nagy vidámság közepette osztzkodni kezdtek. Ugy habzóltak a tacekából, mintha kutyák lettek volna. Sokszor csak azon vettük észre magunkat, hogy nincs mit együnk. Sokszor koplaltattak meg minket ilyenformán a gonosz muszák.

Gyakran azt a passziót választották ki maguknak, hogy egy kozákok zsidó imádság-jelvényekkel és prémkalappal öltöztették fel, lóra ültették és így lovagolt végig a városban, nagy derűtséget keltve az orosz táborban.

Szombatonként templomunkba is ellátogatótt egy-egy csapatjuk és mindentéle buta izetlenkedéssel zavarták meg az imádkozást. Különösen ha részegek voltak, nem lehetett velük bírní és gyalázó tetteik miatt a templomot kiűriteni voltunk kényyszerülve. Hanem amikor a cár nevenapja volt, a zsidó Isten áldását is akarták kikényszeríteni. Ráparancsoltak a zsidókra is, hogy menjenek templomukba és mondjanak el egy áldást kérő imát a cárért.

Azt kívánták tőlünk — úgy, mint a többi telekezettől, — hogy bírjuk rá a jó Istent, hogy hosszú élettel ajándékozza meg a hatalmas cárt és segítse őt diadalra ellenségei felett. Ezt pedig mind annak a fejében, hogy a mi országunkat pusztítja és életünket veszélyeztet. Maga ez az imádkozási kényszer is haláltényezéssel történt. Mit tehettünk mást — leldösteini nem engedhetik magukat az emberek ezrel. Elmondtuk a kívánt imádság-fejezetet, még a lobogókat is kitűztük „legnagyobb örvendezésünk” jeléül. De ha a jó Isten teljesítette volna mindnyájunk szívének egyetlen igaz kívánságát, úgy ma egy zsarnok cár és annak veszett népe nem típorna többet állatias vadságával az igazság és jog hátsónát.

A Hámori—Mladin-per a nagyvárad esküdtek előtt.

(Megkezdődtek a tanukihallgatások. — A tárgyalás harmadik napja.)

— Kiküldött munkatársunk távirati tudósítása. —

Nagyvárad, május 5.

Az első két nap vontatottabb menete után ma egyszerre megélné a kürtösi merénylet tárgyalásának nagyváradai reprizét. Ameddig a nagyváradai esküdtek elé is csak azok a bizonyítékok kerültek, amelyeket az aradi tárgyaláson elhangzottakkal szinte szóról-szóra azonosan ismételték meg vádlott, sértett, tanuk, addig nem izgatott az új tárgyalás. Egyszerre fölébredt azonban az érdeklődés, a várakozás, amidőn a tegnapi tárgyaláson Szöllősy Gyula elnök kihirdette a bíróság döntését, hogy az ügyész indítványára tanuként hallgatják ki Mladin Miklósnét. Kétségtelen, hogy ez a kihallgatás egyik izgalmas része lesz a nagyváradai tárgyalásnak.

Ma megkezdtek a tanuk kihallgatását, ami gyors tempóban folyt. A tárgyalást különben ma egyhuzamban délután kettőtől folytatják és délután nem volt tárgyalás, csak csütörtökön reggel folytatják a kihallgatásokat.

Több a bekebelezés, mint az adósság.

Délelőtt fél kilenkor nyitotta meg a folytatólagos tárgyalást Szöllősy Gyula elnök és mielőtt Hámori László kihallgatását folytatta volna, Mladin Miklóst szólította föl a vádlottak padjáról.

— Mondja meg vádlott — fordult Mladinhoz — mikor tudta meg, hogy ingatlanaira a 28,000 korona tartozás felett harminceszer koronát kebeleztek be?

— Nem emlékezem — feleli elgondolkozva Mladin.

Az elnök azonban tovább folytatja ennek a pontnak tisztázását és feszült figyelemtől kísérvé így ismételi a kérdését:

— A merénylet előtt már tudta ezt?

— Nem tudtam.

— Nem azért követte el a merényletet Hámori ellen, mert többet kebeleztek be a házára, mint amennyit tartozása kitett?

— Nem.

— Tudott-e arról, hogy egy követelést kétszer kebeleztek be? — kérdezi tovább az elnök Mladint.

— Igen, erről tudtam.

— És honnan tudott?

— Feleségemtől hallottam.

— Nem kérte a másodszor bekobelezett követelés törlését?

— Nem.

— Nem azért követte el a merényletet Hámori ellen? — ismételi meg előzőleg tett kérdését az elnök.

— Nem ezért tettem.

A begyógyult sebek.

Mladinhoz ezután nem intéz több kérdést az elnök, hanem áttér a sértett országgyűlési képviselő folytatólagos kihallgatására. Hámori László elmondja, hogy sebei begyógyultak, de mellizmai még nem nyerték vissza rugalmasságukat és csak rendkívül erős szervezetének köszönhető, hogy habár az egyik golyó tüdejét furta keresztül, élve maradt. Tüdejében nedves időben még ma is gyakran fájdalmakat érez. Sebét a merénylet után december huszonkilencedikétől január huszonharmadikáig a Pajor szanatóriumban, február huszonharmadikáig a Rivierán és Sziciliában gyógyította.

Az orvosszakértő Mladinról.

Aussterweil László dr., aradi törvényszéki orvosszakértő megismételi Mladin elmeállapotáról tett megfigyeléseit. Mladin Miklós, akinek apja, anyja és négy testvére előtte ismeretlen betegségben halt el, családjában elmebetegség, vagy nehézkór nem fordult elő, katona nem volt, lússa nem volt, egyszer kifordult a kosiból a fejére esett, de eszméletét nem veszítette el. Óreges küllemű korához képest, koponyájának alkotása lényeges eltérést nem mutat, szemreflexei jól működnek, arcizmai kissé remegnek, kinyújtott nyelve kissé remeg, térdreflexe fokozott, behunyt szemmel kissé inog, hallucinációi, illúziói nincsenek, nehézkóros rohamai nincsenek. Testi szervezete és gondolkodása a normálistól lényeges eltérést nem mutat. Olyan ismeretkora van, amelyet elvár az ember egy hasonló kora és foglalkozásu egyéntől. Nem szenved sem elmebetegségben, sem öntudatlanságban, akaratának szabad elhatározási képességével bír és birt akkor is, amikor a tettet elkövette. Azonban ideges természetű és mint az ideges emberek általában, nem olyan megfontolt cselekedeteiben.

Ezután a sérülésről szóló látóleletet olvassák fel: az egyik sérülés a második és harmadik bordaközön, a jobb mellkass első felén, közvetlenül a szegycsont széle mellett van, a löcsatornának kivétel nyílása nincs. A hátán a baloldali lapocka alatt filléryi nagyságu bőrhámlás van. Az első golyó a tüdőbe turódott, szóval husz napon túl gyógyuló sérülést okozott.

Mladin Revolverével nem lehetett élni.

Szabó János fegyverszakértőt hallgatta ki ezután az elnök, aki szakvéleményt mondott arról a revolverről, amellyel Mladin a merényletet elkövette. A szakértő szerint a revolver rossz, a cső lötyög, vastagon felöltözött embert nem is lehet vele megölni, csak vékony ruházatú.

Korteskedtek a korcsmárosok.

A tanuvallomásokra került ezután a sor. Az első tanu Weitz József állami iskolai igazgató-tanító, aki a következőket mondja el:

— Nincs tudomásom arról, hogy Mladinék előzőleg tenyegették volna Hámorit. Az emlékezetes óvodai ülésen az az impresszióm támadt, hogy Mladinék készülnek valamire, mert Hámorival szemben üttek és izgatottan viselkedtek. Tudomásom szerint anyagi romlásukat könnyelmű életmódjuk okozta, különösen az asszony költségei. Azt tudom, hogy Mladin Zachariás kortese volt, de arról nincs tudomásom, hogy Hámori utasította volna Mladint arra, hogy etesse a népet Zachariás megválasztása érdekében. Azt én is tudom, hogy a képviselőválasztásnál Mladin Hámori felszólítására preparálta a választókat Herceg megválasztása érdekében, de Mladin már máskor is korteskedett. Hogy mi okozta Mladin és Hámori között a jó viszony megszűnését, azt nem tudom. Hámori ugyan említette előttem, hogy Mladinék megcsalják. Az asszony sok pénzt vesztett kártyán, sokszor játszott, a kártyázás szenvedélye volt. Sok pénzbe kerültek a zsurok, néha ötven vendég jelent meg egy ilyen összejövetelen. Egyszer bankett volt Mladinék-nál és Hámori akkor előttem fizetett Mladin-

nénak és mondta, legyen jelen a fizetésnél, mert Mladinné holnap a kétszemesét fogja felszámítani. A képviselőválasztás után az asszony nekem is azt mondta: „Még egy ilyen választás és akkor szárazon leszünk.” A választáskor sok kortospénz volt Mladinék-nál, nekem is adtak belőle husz koronát, de én másnap visszaadtam a pénzt.

Gyenge Béla szavazóbíró: A zsurok az üzleti forgalom emelésére szolgáltak?

— Nem, inkább az asszony nagyzási hóbortja miatt rendezték.

Baróthy Pál dr. ügyész: A Viktória Takarékpénztárnak ki a kürtösi képviselője?

— Nem tudom.

— Nikoreszku János kürtösi pap milyen viszonyban van a Viktóriával?

— Nem tudom.

— Marsieu Jusztin dr.-t ismeri?

— Ismerem.

— Hányszor látta Kürtösön?

— Egyszer.

A fenti kérdésekre vonatkozólag az ügyész a tárgyalás további folyamán kihallgatott tanuk mindegyikét kikérdezte.

Kelen Béla szövetkezeti igazgató, esküdt, a tanuhoz ezt a kérdést intézi:

— Mint a kürtösi szövetkezet felügyelő bizottságának elnöke, ellenőrizte-e az ügymenetet?

— A szövetkezet hivatalnokai kollégáim voltak és megbiztunk bennük, különben is felelősek voltak. Csak a mérleget vizsgáltuk meg.

Mladinné kártyázásai.

A következő tanu Halasi Nagy Béla gyógyszerész:

— Mladinnének igen nagy befolyása volt Kürtösön. Ő vezetett mindent, az egész közösséget, a plajástól a képviselőig ő választotta. Mladinné egyszer ezt mondta nekem: „A nagyságos ur haragszik rám, mert a szövetkezetet kiadtuk Sternnek.” Az asszony tudomásom szerint kártyázott és egy-egy alkalommal harminc-negyven koronát veszíthetett. Sokszor inkább csak azért játszott, hogy a korcsmába járjanak az emberek.

Elnök: Maga részt vett ezekben a kártyázásokban?

— Leider! Mladinné, ha nyert, vízben hagyott minket.

— Igaz, hogy nagy összegekbe, száz koronákba is ment a játék?

— Egész Kürtösön nincs száz korona.

— Ügyész: Mennyivel tartozik Mladinnének?

Elnök: Megtiltom, hogy erre a kérdésre válaszoljon.

Medvigy dr. védő: De csak válaszoljon.

Elnök: Itt én diszponálok és nem engedem meg a választ.

Ezután Deák János kürtösi postamestert hallgatja ki a bíróság.

— Tudom — mondja a tanu — hogy Szerényi jegyző kibuktatását Mladinék intézték. Ebben az időben Mladinné kocsin kijárt Hámori képviselő pusztyára. A választásoknál Mladinék leittatták és a pincében tartották az embereket. Szerényit korrekt embernek ismertem, de a hivatalában nagyon szigorú volt. Nagyobb szabásu zsurok csak névnapokon és keresztelőkön voltak Mladinék-nál. A térenék alkalmával rendszeren mindenki fizetett. Arról nem tudok, hogy kártyázások folytak-e.

A következő tanu Zabol Andrásné kürtösi szülész, aki közvetlenül a merénylet előtt találkozott Mladinnal, de nem vette rajta észre az izgatottságot.

Mi volt a csödmegszüntető kérvényben?

Medvigy Gábor dr. védő ezután azt kéri, hogy hallgassák ki Crisán György dr. aradi ügyvédet afelől, hogy mi volt a tartalma annak a csödmegszüntető kérvénynek, amelyet Hámori vonakodott aláírni.

Az ügyész ellenzi Crisán dr. kihallgatását és a bíróság később fog dönteni abban a kérdésben, hogy kihallgassák-e az ügyvédet.

Délután két órakor az elnök berekeszti a tárgyalást, melynek folytatását holnap délelőtt fél kilencre tűzték.

(Zádor Jenő.)

H I R E K. LEGÚJABB.

(Táviróda, cenzurázva.)
Erkezett reggel 3 órakor.

Páris. Montenegróban a helyzet a háboru következtében válságosra fordult. Oriási az élelmiszerhiány és az osztrák-magyar flotta miatt az ország élelmezése lehetetlenné vált. Aviaticusaink naponta bombákat vetnek a városokra és a bombáktól sokan életüket veszítették.

Bécs. A Neues Wiener Tageblatt haditudósítója azt írja a sajtóhadiszállásról, hogy Nyugat-Galiciában az osztrák-magyar tüzérség 42-es mozsarai óriási hatással működtek. A mozsár eredetileg partvédelemre Pilsenben Skodánál készült. Most 12 kilométerről bombázták Tarnowot. A mozsár lövegének robbanása 100 méteres körzetben minden életet megsemmisít.

Stockholm. Egy itteni nagy bank értesítést kapott, amely szerint a németek bevonultak Rigába.

Berlin. A londoni lapok azt írják, hogy Zeppelinek Londont bombázní fogják. Erre a hírre az angol kormány elrendelte, hogy Anglia keleti partvidékén az összes világító-tornyokat oltás el. Londonban az utcai világosítást az 52 fővonal kivételével beszüntették.

Milano. A Secolo jelenti: A király mai délelőttjét Sonnino külügyminiszterrel és Salandra miniszterelnökkel töltötte. Késő délután a király ismét tanácskozott a külügyminiszterrel, aki a királyi palotában kapta kézhez győzelmeink hírét.

Milano. Római kormánykörökben az a nézet uralkodik, hogy galíciai győzelmeink talán döntő hatású lesz az olasz kormány elhatározására. Hír szerint a galíciai események befolyásolták a tegnapi minisztertanácsot is. A király és a miniszterek az európai helyzet miatt elmaradnak a Garibaldi ünnepélyről.

Amsterdam. A holland sajtó bőven foglalkozik csapataink nyugat-galíciai sikerével. A lapok szerint a szövetségesek olyan sikereket értek el, amelyek a csodával határosak és hatalmas csapatot mértek az oroszokra.

Rotterdam. A Nieuwe Rotterdamsche Courant jelenti, hogy a németek kővői elonyomulása meglepetésszerűen történt, mert az oroszok csak Szavle-

nál állottak ellen. A németek kezükben tartják a Libaut és Dünaburgot az országgal összekötő vasut egy részt, miáltal Libau összeköttetés nélkül van az országgal.

Basel. Belfort felett hét aeroplánból álló német reptőlraj jelent meg és gyújtóbombákat dobott az arzenálra. Egyes pontokon tűz támadt.

— Tengerészetünk főparancsnokának kitüntetése. Bécsből jelentik: Ofelisége Haus tengernagynak a hadiékítményes katonai érdemkereszt első osztályát adományozta.

— Urbán Iván báró főispán unokája a harctéren. A Dnyeszter partján, ahonnan a tulsó oldalra vert oroszokkal farkas-szemét néznek csapataink, tartózkodik — mint azt már megírtuk — Urbán Iván báró főispán unokája, Urbán Péter báró legidősebb fia is. Negyedik hete van a harctéren ifjabb Urbán Iván báró és ebből a négy hétből a legtöbb időt állandóan a tűzvonalban töltötte. A harctérről haza, családjához küldött tábori leveleiben a fiatal báró híven beszámol háborus élményeiről. Megírta, hogy egy ízben hatalmas orosz srappelltüzhöz kerültek és hogy a fejük felett szétrobbant orosz srappell egyik vasszilánkját eltette emlékül. Beszámolt arról is, hogy a huszárok — egy alföldi huszárezredhez vonult be mint hadiönkéntes Urbán báró — gyalogszerrel harcolnak a Dnyeszter partján és nem a legjobb emlékek közé tartozik, hogy egy hetet csaknem szünet nélkül térdig érő vízzel telt lövészárokból küzdöttek végig. Legutóbb érkezett harctéri híradásában a huszádik évében levő fiatal báró azt jelenti szeretettel és gondoskodással eltelt családjának, hogy eddigi magatartásával ugylátszik, kiérdemelte fejfebbvalói elismerését, aminek jeléül most a huszármesteri rangban levő Urbán bárót egy szakasz huszár önálló vezetésével bízták meg. Ezzel természetesen nagyobb felelősség is szakadt rá, de ugyanolyan kedvvel és bizalommal végzi munkáját mint eddig.

— Postaszolgálat lengyel földön. Budapestról jelenti: a Magyar Távirati Iroda a sajtóhadiszállásról május 5-ikén: Hogy a cs. és kir. csapatok által Lengyelországban elfoglalt területek lakosságának a posta- és táviróforgalmat lehetővé tegye, egyelőre hat kerületi székhelyen és pedig Dabrován, Jadzejovban, Niechovhan, Rovaradomskban, Otkuszban és Piotrokovban posta- és táviróhivatalokat rendeztek be és a magántorgalom számára megnyitották. E hivatalok egyelőre csak a levélposta forgalmát és értékevallással ellátott levelek forgalmát bonyolítják le. A postautalványok és postatakarékpénztár szolgálatát, a postacsomagforgalmat és távirószolgálatot később veszik fel. A posta- és táviródíjak Ausztriára, Magyarországra és Bosznia-Hercegovinára nézve egyenlők. A levélküldemények és táviratok díja ugyanaz, mint a belöldi díja, a csomagokra nézve öt kilogrammonként 60 fillér az egységár, postautalványoknál 50 koronánként 10 fillér.

— A hadbavonultak családjai részére újabb adományok érkeztek a polgármesteri hivatalba: Weitzer János-utcai elemi leányiskola V. osztálya 13 kor. 5 fillér. Főgymnasium VIII. osztály Nagy Istvánné koszorujának megváltása címen 20 kor., Berecz Ferenc kapitány gyűjtése 81 kor. 74 fill., I. 10 kor., Mikosevits Iván 20 kor., Siketasma intézet tanári kara 26 kor., Polgári leányiskola tantestülete 25 kor., Eise magyar állami biztosító intézet tisztikara 24 korona.

— Mackensen tábornok. Mackensen tábornok, akinek főparancsnoksága alatt mos sikerült a Dunajecnél a megerősített orosz állások áttörése, a háboru tolyamán nem először arat dus babérokot. A háboru kitöréséig a lovasságnál szolgált tábornoki rangban és mint ilyen a háboru első heteiben Franciaország ellen vezetett egy hadtestet. Később, mikor Hindenburg vette át az Ausztriában harcoló német csapatok főparancsnokságát, az oroszok ellen küzdő egyik hadsereg főparancsnoka lett. Már 1914. augusztusában győzeimet aratott Ortelsburgnál, miáltal népszerűvé tette nevét Németországban és Ausztria-Magyarországban. Mikor az osztrák-magyar és német seregeknek Varsó alól, illetve a Santól való visszavonulása után megtörtént a csapatok újraszervezése, Mackensen tábornokot annak a hadseregnek parancsnokává nevezték ki, amelynek feladata volt Thorntól Lodz ellen nyomulni. Nehéz harcok közepette, amelyek megmutatták a vezető taktikai ügyességét, sikert-siker után aratott Mackensen hadserege, míg november végén sikerült neki Lodznál a nagy áttörés. A német császár akkor Mackensen csapatai között időzött és tanuja volt annak a határtalan lelkesedésnek, amely a győzelmes sereget a nagy sikerek után áthatotta. A woclaweci nagy győzelem volt utolsó fényes haditette Mackensennek mostani győzelme előtt. A német hadvezetőség taktikájához tartozik, hogy csapateltolásokat olyan ügyesen maszkírozta, hogy csak akkor lehet észrevenni, mikor a kívánt sikert már elérte. Bizonyára senki sem sejtette, hogy Mackensen és derék hadserege, amely röviddel ezelőtt még Orosz-Lengyelországban operált, hirtelen a nyugat-galíciai harctérrre került és itt döntő sikert aratott az oroszok felett.

— A pessimisták jelentkeznek. Az az óriási lelkesedés, amely a gorlicei fényes és ezidő szerint meg nem állapítható horderejű győzelem nyomában támadt, leirhatatlan. Mint ahogy a foglyok száma óráról-órára nő, ép úgy fokozódik sokak lelkében a határtalan öröm és ujjongás. Bármerre jár-kei az ember, csupa meglegedett mosolygós arcokat látni. Mindenki dicséri és áldja csapataink hősiességét és szívós bátorságát. A bekövetkezett nagyfontosságú, várakozáson felüli fényes eredmény harcoló katonáinknak újabb dicsőséget hozott. Az elért győzelem, melynek a háborura való kihatását egyelőre megállapítani lehetetlen, döntő jelentőségűnek látszik. A hangulat mindenfelé megváltozott. A pessimisták és optimisták közelebb jöttek egymáshoz. A mámoros érzés átlopódzott azok szívébe is, akik eddig a háboru iránt közömbösek voltak, vagy csak szomorkodni tudtak; mert ha örülni kell valaminek, akkor jelentkeznek, hisz ez kellemesebb, mint állandóan azon töprengeni, vajjon lesz-e elegendő erőnk az oroszokat kivenni a Kárpátokból?... És mégis hamarabb tudnak kishitűek lenni, mint hinni, bizni és remélni. Most mennyivel holdgabbak azok, akik mindennap csak diadalt várnak, mert szentül meg vannak győződve arról, hogy a háboru csak annak a javára dőlhet el, aki az igazság fégyverével is küzd a haza jövőjéért és jólétéért!

— Athelyezés. A kereskedelemügyi miniszter Miklós Miklós postafelügyelőt, a nasszói posta- és táviróda főnököt, Babescu Gyula nyugalmazott irodatiszt vezét, Szentese helyezte át.

— Ferenc Ferdinánd erdejében. A déli harctérről érdekes sorokat írt Kovászin tartózkodó feleségének B. Sándor aradi tartalékos tiszt, aki egy huszárezrednél szolgált.

— Tizenkilencedikén — írja — nagyon kellemes és felejthetetlen kivezenylésem volt! S. huszárszázados rövid szabadságra ment s a Száva-partján levő századának vezetésével engemet bizott meg. Óserdő, holdvilág, csillagos ég? Álmatlanul fekszem szépen berendezett (nem keleti kényelemmel) sátramban. Az anyaföldön illatos, friss széna, rajta 1—2 lópköréc. A sátor előtt féllől fából hatalmas tűz s körülötte a huszárok őrsege. Dunántuli magyar gyerekek. Némelyik öszbecsavarodott fejjel Késő délután érkeztem s bár nagyon össze vagyok törődve, álom nem jön szememre. Az öreg fiúk sem alszanak. Mindegyiknek gondolata szereteteiknél jár. Ismeretlen vagyok előttük, nem mernek hozzám szólni. Mélységes csend. Csak a távolból hallatszik egy-egy szarvasbika hatalmas bőgése, (Ferenc Ferdinánd erdejében vagyunk) mintha boszuért kiáltana az éj sötétjében meggyilkolt máért. Még messziről idehallik egy nőstény róka vontatott vonyítása. A fülesbagoly félelmetesen sir. Egyszerre félelmetes dőrej! Megismerem! Az osztrák-magyar tüzérség nehéz ütege K.-nál. Mellette madárcsicsergésnek tűnik föl a szerbek kis ütege O.-nál. Reggeli 4 óráig tart a tüzérpárbaj. Reggelre a szerb ágyukat elnémitőtük örökre. Fél 5 órakor fölkelek s legényemmel kimegyek széjjel nézni. Egy gyalogszáron pár perc alatt a Száva-partján vagyok. A fölkelő nap ezereszeresen tükröződik vissza a Száva csillogó vizében. Odaát minden csendes. Elvezem egy ideig a gyönyörű tájat, majd indulok visszatele. Még teszek 160—200 lépést, egy gyönyörű szarvasbika áll előttem mintegy 50 lépésre. A következő percben már karabélyomtól eltalálva, letreng a tüben. Mire kis táborukba visszatérek, az őrmester is lőtt egy gyönyörű fácánkakast. Délre jó ebéd lesz. Szarvas pörkölt és spékelt nyáron sült tácan. Ottlétem negyedik napján patroulom elfogott egy csolnokon átjött szerb tisztet (hadnagy) és 5 pionniert. A hadnagy kardja nálam van örök emlékebe, ő pedig már utban van a fogolytábor felé társaival egyetemben.

— „A hadifoglyok száma óráról-óra nő.“ Ez a mondat hőter altábornagy tegnapi jelentésében olvasható és valamelyes képét adja annak a hatalmas arányú győzelemnek, amelylyel a szövetséges csapatok Nyugat-Galiciában megtörték az orosz elmentelést. Diadalmos osztrák-magyar és német seregek tűnnek tel szemünk előtt, ha ezt a mondatot olvassuk; diadalmos seregek, amely előtt futva-fut az ellen-ség és itt is, ott is emaradozik a futók közül egy század, egy zászlóalj, egy ezred, uttalan-utakra teved, körülkerítő hadoda fut es szaporítja a győzelmesek frontja mögé küldött foglyok táborát. Bármilyen lendülettel és vitezességgel szedegessék is össze ellenállhatatlan előretörésükkel csapataink és szövetségessink az orosz foglyokat, olyan mértékben és olyan romló halványozással nem nőhet a harctéren óráról-óra a hadifoglyok száma, ahogyan a hír száján — például Aradon — megsokasodott nem is óráról-óra, hanem percről-percre ez a szám. Ma delben — mint a halvaas evék „ujdondásai“ irnak — : futótüzként terjedt el a hír Aradon, a korzón, hivatalokban, kávéházakban, hogy nyugatgalicai győzelmünk arányai szinte hihetetlenül nagyok. Ki itt hallotta, ki amott és csakhamar minden másodikk aradi mellény zsebében ott volt egy kis fehér papírlap a következő kabbalisztikus számokkal:

431 ágyu
4 kórházvonat
161 páncélos autó
180 autó
489 géplegyver
46.000 hadifogoly.

Ez legyen a gorlicei hadizsákmány. És ezzel megkezdődött az óráról-óra növekedés. Negyedóra múlva már hetven ezer fogoly hemzsegett a lelkesedők fantáziájában, ebéd utáni feketénél ezzel szólították egymást a törzsvendégek: „Hallotta: nem negyvenhat, hanem száztizennégyezer“; — sőt kora délután a növekedés százhatvan ezer fogollyal kulminált. Eddig van. — Természetesen az, hogy a tulhervült fantázia így megsokszorozza foglyaink számát, nem jelenti azt, hogy kevesebb valószínűségi hadifogollyal kisebb a győzelem, mert a nyugatgalicai eseményben nem a foglyok száma a döntő, hanem az, hogy ezzel az oroszok kárpáti frontja végkép megingott.

— Az „Aranyért Vasat“ jelszó alatt megindult mozgalom folytán 1915. évi április 1-től április 30-ig Arad város polgármesteri hivatalában befolyt ékszeradományok: Székely Emilia arany gyűrű, özv. Boros Kálmánné arany amulette, arany gyűrű, arany fülbevaló, Nagy Kató 2 korona, Krausz Hajnalka ezüst karperec, 2 pár arany fülbevaló, Házi Mariska arany gyűrű, Bagi Ferencné 3 arany gyűrű és aranytörödek.

— Az Aradi Mérnök és Építész Egylet május hó 6-án, csütörtök esti 6 órakor egyleti helyiségében (Központi szálloda épülete) rendez választmányi ülést tart, melyre a tagokat meghívom. Virágh Lajos s. k. elnök. — Tárgysorozat: Folyó ügyek. Jelölések a közgyűlésre. Könyvtári és tagsági ügyek.

— Triesti Általános Biztosító Társulat (Assicurazioni Generali) Budapest, V., Dorottya-utca 10. és 12. A „Közgazdaság“ rovatában közöljük a Triesti Általános Biztosító Társulat (Assicurazioni Generali), a legnagyobb, leggazdagabb és legrégebb biztosító intézetünk merlegének főbb adatait. Teljes mérelettel a társulat mindenkinek, aki e célból hozzá fordul, a legnagyobb készséggel szolgál. Az üzlet eltagad: élet-, tűz-, szállítmány-, üveg- és betörés elleni biztosításokat. Közvetít továbbá: jégbiztosításokat a Magyar jég- és viszontbiztosító r. t., baleset- és szavatossági biztosításokat az Élisó o. általános baleset elleni biztosító társaság, valamint kezességi és óvadékbiztosításokat, eltulajdonítás, lopás, hűtlen kezelés és sikkasztás elleni biztosításokat és versenytalok, telvérek és egyéb értékesebb tenyészállatok biztosítását a „Minerva“ általános biztosító részvenytársaság, valamint áru- és utipodgyászbiztosításokat az Európai áru és podgyászbiztosító részvenytársaság számára. 8701

— A tengeraltjárók vetélytársai. A mai világháború legnagyobb meglepetése eddig a német tengeraltjárók működése volt. Valósággal kivételesen veszedelmet rejtenek magukban ezek a kis hajók, melyek már valószínűségi rémületbe ejtették Anghát. Majdnem hasonló ahhoz a veszélyhez, ami ellenségeinket e hajók részéről fenyegeti, az a veszély, melylyel tavasszal katonáinknak szembe kell nézniük. Ez a veszély a kiütéses tifusz veszélye, melyet a ruhátetvek okoznak. Azonban míg az angolok a német tengeraltjárók ellen semmiképen sem tudnak védekezni, e veszedelmes álatok ellen határozott és biztos védőszerünk van a „Szantitec“ tetűpor, mely a tetveket elpusztítja es katonáinkat a kiütéses tifusztól megvédi. A „Szantitec“ tetűpor ára eredeti tábori csomagolásban, melyre csak a címet kell rajrni, dobozonként egy korona. Kapható minden gyógyszerüzletben es drogériában. Ahol nem volna kapható, oda 3 dobozt utánvétellel szállít: Auber gyógyszerüzlet, Mohács. 8747

— Tennis verők, tennis labdák, footballok, cipők, utazó kofferok, uti készletek, női táskák, kozmetikai és háztartási cikkek, legolcsóbban Hegedűs Gyula cégnél, Arad, Andrassy-tér 15. 191.

— Egész könyvtárakat és bályeggyűjteményeket vesz méltányos árrban Kerpel könyvkereskedése.

— Nagy levélpapírvásár Kerpelnél.

— 35 dekás tábori dobozok Kerpelnél.

Sebesültek a császár autóján.

(Vilmos császár hős katonái között. — Egy amerikai újságíró a német uralkodóról.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, május 5.

Corey Herbert, a Newyorkban megjelenő „Globe“ című lap harctéri tudósítója több háborús történetet közöl lapjában, amelyekkel Vilmos császárt igyekeznek jellemezni és meg akarja magyarázni az amerikaiaknak, hogy mire vezethető vissza a császár nagy népszerűsége Németországban.

— A németek — írja — nem tekintik „misztikus hadvezérnek“ a császárt, amilyenek az amerikai sajtó szívesen jellemezte és jellemzi, hanem melegszívű, valóban emberies érzületű uralkodót látnak benne, akin hazaszeretetének egész bensőségével csüggnék.

Közvetlenül a soissons-i ütközet után volt, mikor a császár meglátogatott egy ottani tábori kórházat. Körutján egy zárt ajtóra talált. A kísérő orvos így szólt a császárhoz:

— Felsőleges uram, ide ne méltóztassék belépni; egy haldokló fekszik odahenn és olyan borzalmas sebei vannak, hogy meghatná fel-ségedet.

A császár így válaszolt:

— Be akarok menni!

A szobában egy fiatal hadnagy feküdt. Még öntudatánál volt és tudta, hogy halálán van. Egészen egyedül volt: az orvosok és ápolók szolgálatát azoknál kellett végezni, akiken még lehetett segíteni. A császár letérdelt a haldokló ágya mellé és így szólt az orvoshoz.

— Menjen ki.

Időnként aztán kinyitották a helység ajtaját, hogy lássák, mi történik odabenn. És a német császár folyton térdelt a haldokló ágya mellett, miközben hangosan imádkozott. Csak mikor a megkínzott testből elszállt a lélek, akkor emelkedett fel a császár és hagyta el a szobát.

Az amerikai újságírónak egy másik története szintén tábori kórházban játszódik le. Itt is le akarták beszélni a császárt kísérői arról, hogy bemerjen egy lezárt helyiségbe. A császár azonban benyitott. A csapasz padlón feküdt egy férfi. Mikor a császár följe hajolt, kinyitotta a szemét és révedező tekintettel, nevetve így szólt:

— Azt álmodtam, hogy jött a császár és az ágyam mellé állt.

A császár így válaszolt.

— Nem volt álom. Nézz ide. A császár itt áll melletted.

A férfi boldogan mosolygott és meghalt.

Egy napon a császár automobilja egy francia országúton haladt, utközben egy sebesült csoporttal találkozott. A sebesültek látható fáradsággal sántikáltak a legközelebbi kórház felé. A könnyebb sebesültek legjobb tudásuk szerint segítettek súlyosabb sebesült bajtársaiknak. A császár megállította automobilját,

— Milyen messzire van innen — kérdezte — a legközelebbi kórház?

— Husz kilométerre felség — válaszolták.

— Nem utazom — mondotta erre határozott hangon a császár — ha ezek az emberek gyalogjárnak.

És kiszállt az automobilból, ahová besegített a katonákat. Az autót a sebesültekkel a kórházhoz robogott, míg a császár és kísérete gyalogszerrel folytatták útjukat.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— A Triesti Általános Biztosító Társulat (Assicurazioni Generali) folyó évi április hó 14-én tartott 83-ik rendes közgyűlésén terjesztették be az 1914. évi mérlegek. A jelentésből látjuk, hogy az 1914. december 31-én érvényben volt életbiztosítási tőkeösszegek 1,295,816,568 — koronát tettek ki és az év folyamán bevett díjak 57,686,190 korona és 74 fillérre rugtak. Az életbiztosítási osztály díjtartaléka 20,917,413 korona és 91 fillérrel 419,031,610 korona 88 fillérre emelkedett. Az életbiztosítottak osztalék-alapja 8,041,461 korona 88 fillért tesz ki. A tűzbiztosítási ágban, beleértve a tükörűveg biztosítást, a díjbevetel 19,394,853,656 — korona biztosítási összeg után 32,855,788 korona 77 fillér volt. A betörésbiztosítási ágban a díjbevetel 1,873,080 korona 84 fillérre rugott. A szállítványbizto-

SORS BOLONDJA.

sítási ágban a díjbevétel kitett 7.566.228 korona 43 fillért. Károkért a társaság 1914-ben 48.992.484 korona 88 fillér és alapítása óta 1.212.012.598 korona 55 fillért fizetett ki. E kártérítési összegből hazánkra 244.624.706 korona 27 fillér esik. Részvényenkint 500 arany frank osztalék kerül kifizetésre. A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek az idei átutalások folytán 456.949.184 korona 97 fillérről 480.984.656 korona 23 fillérré emelkedtek, a következők eloszlásában vannak elhelyezve: 1. Ingatlanok és jelzálog követelések 108.888.641 korona 09 fillér. 2. Életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök 59.112.928 korona 90 fillér. 3. Letétbe helyezett értékpapírokra adott kölcsönök 8.214.629 korona 07 fillér. 4. Értékpapírok 257.485.899 korona 59 fillér. 5. Követelések államoknál és tartományoknál 42.255.893 korona 72 fillér. 6. Tárcaváltók 421.687 korona 44 fillér. 7. Készpénz és az intézet követelése a nitelzők követeléseinek levonásával 5.160.526 korona 42 fillér. Összesen 480.984.656 korona 23 fillér. Ezen értékek közül 90 millió korona magyar értékekre esik. 8701

NEMZETI SZÍNHÁZ

Csütörtök, 1915. évi május 6-án:

Aranyvirág.

Operetta.

Kezdete este 8 órakor.

Felolós szerkesztő:
Rudnyánszky Endre.

NYILTTER.*

Uránia Színház.

Ma utoljára
Az éj homályában.

Dráma.

Duczi bácsival:
A kalózkod.

„Uránia“
kedvezményes utalványai
:-: mindenütt kaphatók :-:

KATONÁINK ÉLETMENTŐJE A
„SZANITEC“
TETÜPÓR

Legbiztosabb szer a kiütéses tifuszt
terjesztő ruhatetek ellen.

Gyógyterekben, drogériákban már mint kész tábori csomag (csak a címet kell ráírni) kapható 1 koronáért. Kérjünk azonban határozottan „Szánitec“-port, mert minden jónak, ennek is akadt utószaja. Ahol nem volna kapható, oda 3 dobozt utószállal küld. Auber gyógytára, Mohács. 8747

11056., 11557—1915.

Hirdetmény.

A bánati Rayonskommandó április 24-én kelt átirata szerint az erődítési munkálatok kivitele alkalmával esetlegesen szenvedett károk legközelebb bizottságilag fognak megállapíttatni.

Felhívjuk tehát azon városi földbirtokosokat, vagy bérlőket kiknek területén erődítési munkálatok készültek, akik ez által kárt szenvedtek a kártalanításra igényt tartanak, hogy ebbeli igényüket folyó évi május 15-ig bejárólják a hivatalos órákon belül a gazdasági tanácsnoknál bejelentésük.

Arad, 1915. május hó 1.

A városi tanács.

Bérbe adatik

a Báró Bohus palotában a főterre
nyíló/tágas diszes üzlethelyi-
ség, a Zrinyi-utcában
kettő üzlethelyiség,
egy négyszobás lakás

központi fűtéssel. Értekezhetni alólírott házgond-
nokkal

1876

807 Telefonszám 807

Gróf Potocki Uradalmak Fatelepe.

Tisztelettel értesítjük Arad város nagyérdemű közönségét, miszerint a vágóhid mellett fatelepeünket az Aradi Termény- és Aruraktár R. T. udvarára helyeztük át,

(vasúti állomás mellett) hol is mindennemű szigorúan osztályozott s kitűnő minőségű tüzfával, úgy kicsinyben, mint nagyban, helyben, vagy házhoz szállítva, felaprítva, vagy hasálys állapotban vagyunk a mélyen tisztelt közönség szolgálatára. Különféle selejtes, — de fűtési célra megbecsülhetetlen — tüzfáinkat igen olcsó árban tesszük hozzáférhetőkké. Kérve a mélyen tisztelt közönség jóindulatu pártfogását, maradunk kiváló tisztelettel

Gróf Potocki Uradalmak Jószágigazgatósága

807 Telefonszám 807

Telefonszám 807

Telefonszám 807

Manner csokoládé

140-es K 2-70 ab Arad,

bármily mennyiségben szállítok vidékre,
vasúton vagy postán utánvét mellett

Gábor Miklós, Arad

Salacz-utca.

1903

Telefon 10—59.

Apró hirdetések.

LEVELEZÉS.

„Bácsi”

acrom átvenni levelét a kiadóba.
1682

ALKALMAZÁST KERES.

Suche Stellung

als Haushälterin, oder Stütze der Hausfrau. Ida Voicu, Vidombák (Brassó megye.)
1677

Vidéki intelligens leány,

ki szépen kézimunkázik, gyermekek mellé vagy társalkodónőnek ajánlkozik, ebédosztást és csekély díjazásért. Cím a kiadóhivatalban.
1680

Felügyelői

vagy ehhez hasonló állást keres hadkötelezettségének eleget tett egyén, ki a szőlészet, borászat és mezőgazdaságban is jártas. Cím a kiadóhivatalban.
1674

ALKALMAZÁST NYER.

3-4 középosztályt

végzett jócsaládból való fiatalember gyakornokul felvétetik Kohn Fülöp fakereskedőnél, Battonyán.
1600

Fiatal kereskedő segéd

felvétetik Herz Arnold rőtös, férfi ruházati cikkek és cipőárak kereskedésében, Vulkán.
1648

Egy ügyes

fiatal kiszolgáló leány, ki a német, esetleg a román nyelvet beszéli és a könyvelésben is jártas, azonnal felvétetik. Cím a kiadóhivatalban.
1652

Fiatal

kereskedő-segéd felvétetik Dürr Kocsárd fűszerüzletében. Ugyanott egy boltiszolga is felvétetik.
1665

Fiatal

fizető varróleányok felvételnek József főherceg-ut 7. I. em.
1668

ÜZLETEK.

Egy jömenetelű

iparvállalat, gépekkel felszerelve, nagy munkakörrel, a befektetett tőkét egy év alatt ki lehet keresni, betegség miatt eladó. Cím a kiadóhivatalban.
1620

Andrássy-tér 8.

számu házban egy kisebb üzlethelyiség — különösen dohánytözsénének alkalmas — azonnalra kiadó. Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában, József főherceg-ut 22. szám.

Egy szatócsüzlet

azonnal eladó Angyal-utca 20. sz.
1676

Nagy üzlethelyiség

lakással együtt Boros Béni-tér 17. sz. alatt november 1-re kiadó. Bővebbet ugyanott a tulajdonosnál.
1984

LAKÁST KERESNEK.

Teljesen külön bejárattal

feltétlenül tiszta, jól butorozott utcai szobát keresek az Andrássy-tér közelében, csakis jobb családnál. Ajánlatokat az ár megjelölésével „Doktor” jellegre a kiadóhivatalba küldendők.
1688

KIADÓ LAKÁS.

Női vagy férfi szabóságnak alkalmas 4 szobás lakás, a város legforgalmasabb helyén, azonnal kiadó. Bővebbet Kell és Krausz cégnél.
1502

Elegáns bérpalotában

4 utcai, 1 udvari, előszoba minden modern mellékkel, 8 két utcára szülő erkéllyel ellátott lakás november 1-re átadó. Bővebbet Kádár és Böhm. Telefon 192.
1679

Modernül butorozott

kétszobás lakás, balkonnal, gáz-fürdőszobával, esetleg több személynak is kiadó Bohus-palota (Zrinyi-utca) II. kapu, II. emelet.
1662

Kiadó lakás.

2 szobás utcai lakás villanyberendezéssel azonnal kiadó, Péter-u. 2/b.
1642

4 szobás

modern uri lakás, magányos házban, kényelmes mellékkel, augusztus 1-re kiadó Wesselényi-utca 51. sz. Tudakozódni: Perényi-utca 8. sz.
1655

5 szobás utcai

elsőemeleti lakás szép fekvésű új házban és egy 3 szobás másodemeleti udvari lakás minden komforttal és mellékkel együtt, azonnal Petőfi-utca 10. szám alatt kiadó. Bővebbet a házmesternél.

Erzsébet királyné körút 18. a

számu ház első emelete, mely modern ötszobás lakásból áll, azonnal vagy f. évi augusztus hó elsejére kiadó.
1646

2 szobás

udvari lakások Andrássy-tér 8. sz. alatt azonnalra kiadók. Bővebbet a házmesternél.

Andrássy-tér 8. sz.

alatt egy I. emeleti utcai lakás, mely irodának, vagy üzleti célra igen alkalmas, azonnalra vagy augusztus 1-re kiadó. Bővebbet a házmesternél.

INGATLAN.

Eladó

Fácán-utca 6. számu sarokház, minden elfogadható árban és egy jól berendezett lakatos-műhely, esetleg a szerszámok külön-külön is eladatnak. Ertekezhetni ugyanott.
1619

Jó legelő

hol víz bőven van, bérbe adó. Bővebbet Molnár Gyula vaskereskedőnél Lippa.
1667

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Náder Gyula és Fia

késműves és villanyszerelési üzlete Weltzer János-u. 11. Mindennemű javítások és felszerelések, hajnyíró-gépek és borotvák kőszűrőlése legpontosabban eszközöltetnek.
148

„Eos”

a világ legjobb szintelen cipőtisztító szere lack és szines bőrcipőkhöz. Tisztít és fényesít. Kapható kizárólag a Cipő Tözségben, Apollo mozi mellett.
5161

Veszek

uraktól levetett férfiruhát, téli kabátot, városi és utazói bundát a legmagasabb áron. Mindennemű használt butort veszek. Bleier Ignácz, Szent-Pál-u. 12.
589

Sürgősen

eladó olcsón kéthónapos fekete uszkar treszirova van, Szabadságtér 11. vendéglőben.
1670

Nagy jószágokról

csaknem új főleg kávé vagy vendéglősök részére méltányos áron eladó. Felvilágosítást ad d. e. 11-12 között Leopold Zsigmond Erzsébet körút 22.
1609

Burgonya kapható

nagyon szép és kitűnő minőségű Färber Lajos cégnél, Arad.
1449

Házberkönyvek

célszerű beosztással Pichler Sándor papír és irodász kereskedésében Arad Szabadságtér 1. Telefon 808.
781

Háztartási

cikkek és butorok elköltözés miatt jutányosan eladó. Weltzer János utca 8. II.
1605

Egy 9 H P.

4 ülésese su om. bil minden elfogadható áron eladó. Cím a kiadóban.
1636

KÜLÖNFÉLE.

Elveszett

egy fehérszőrű fején barna foltos foxterrier kan kutya, Floki névre hallgat. Megtaláló illő jutalom ellenében József főherceg-ut 4. szám alatt átadhatja.
1681

Költözők figyelmébe.

Butorjavításokat és tisztítást jutányos áron eszközölöm. Világos sima hálósobák és egyéb butorok eladók. Kápolna-u. 3.
1429

Itt az influenza.

Védekezzünk, ígyünk naponta háromszor Hehs-féle Vasas chinatort, ez a kellemes zamatu fűtő készítmény kitűnően absorbeálható vasas chinint tartalmaz, miért is úgy felnőttek, mint gyermekek is nagyszerű eredménnyel veszik. — Gyengélkedőknek, lábadozóknak, verszegény, sápkóros egyéneknek legjobban ajánljuk. Ára 2:40 fillér. Kapható Földes Kelemen és Hehs Vilmos gyógyszerárában Aradon.
12

Veszek és eladok:

burgonyát, babot, szalonnát, zsirt, szappant

waggontételenként és mmá-
zsánkint.

Kalmár Endre

Asztalos- és Chorin-u. sarok.
Telefon 670.

3007—1915. pm.

Hirdetmény.

Utóbbi időben ismételtelen előfordult, hogy a tábori posta küldemények gyulaköny tartalma okozta tűz által elpusztultak.

Ezenelölve a m. kir. Belügyminister ur 32881—1915. sz. rendelete alapján figyelmeztetem a közönséget, hogy a könnyen gyuló és robbanó anyagok a postai szállításból ki vannak zárva és azokat a tábori árumintákat és csomagokat, amelyek gyufát, benzint és tüzszereszközöket (megtölthető benzint, petroleumot, spritust vagy más efféle könnyen gyuló és könnyen robbanó tárgyat tartalmaznak, a postahivatalok el nem fogadják.

A ki ily tárgyakat, a tartalom eltitkolása vagy hamis nyilvántartásával rd postára, kihágást követ el, amely a büntető törvény szerint büntetendő, ezenelöl pedig a tiltott tartalmu küldeménye által okozott kárt is köteles a postának megtéríteni.

Arad, 1915. május 4 én

Varjassy,
polgármester.

Eladó

20—22 darab berni
fajta elsőrendű

1678

hus tehén,

amelyek fejésre is
beállithatók. Bővebbet

Spitz. Testvéreknél,
Zám.

MARTA Magyar Automobil Részvénytársaság, Arad.

MEGHIVÓ.

Ezennel meghívjuk t. részvényeseinket társaságunk

IV-ik évi rendes közgyűlésére,

mely **I. évi május hó 13-án, csütörtökön d. e. 10 órakor** Aradon, Arad sz. kir. város székh. zának tanácstermében fog megtartatni.

Tárgysorozat:

1. A jegyzőkönyvvezető és 2 jegyzőkönyvhitelesítő kirendelése.
2. Az igazgatóság évi jelentése.
3. A felügyelő-bizottság jelentése.
4. A nyereség megállapítása és határozathozatal a nyereség felhasználása tekintetében.
5. Határozathozatal az igazgatóság és felügyelő-bizottság felmentvényének megadása tárgyában.
6. A felügyelő-bizottság megválasztása és díjazásának megállapítása.

Az alapszabályok 13. pontja szerint minden részvény a közgyűlésen való részvételre és 1 szavazatra jogosít. Szavazati jogukkal csak azon részvényesek élhetnek, akik részvényeiket a társaság pénztáránál Aradon, vagy Budapesten a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaságnál (Váci-körút 32.) legalább 3 nappal a közgyűlés előtt, letéti elismervény mellett letették. — Az alapszabályok 14-ik pontja szerint a szavazati jog személyesen, vagy meghatalmazott útján gyakorolható, meghatalmazott azonban csak szavazattal bíró részvényes lehet.

Mérlegszámla.

Vagyon: Gyártelep 1,375,775.79 K, Budapesti ingatlan 240,018.96 K, Készpénzkészlet 10,502.12 K, Értékpapírok és biztosítékok 133,745.— K, Adósok 820,803.98 K, Leltári készletek 1,209,728.21 K. Összesen 3,790,574.06 K.

Teher: Részvénytőke 2,400,000.— K, Tartalékalap 17,326.51 K, Értékesökkenési tartalékalap 100,000.— K, Kölsönvett értékpapírok 81,900.— K, Hitelezők 954,088.86 K, Hátralékos osztalékok 4670.— K, Átmeneti tételek 17,110.12 K. Nyereségáthozat 1913. évről 13,136.92 K, Nyereség 1914. évben 202,341.65 K. Összesen 3,790,574.06 K.

Nyereség- és veszteségszámla.

Veszteség: Általános üzleti költségek 406,464.97 K, Bevonultak segélyezése 31,458.10 K, Behajthatatlan követelések 5,805.79 K, Kamatok 46,128.61 K, Nyereségáthozat 1913. évről 13,136.92 K, Nyereség 1914. évben 202,341.65 K. Összesen 705,336.13 K.

Nyereség: Üzemszámla 662,189.21 K, Állami subventio 30,000.— K, Nyereség áthozat 1913. évről 13,136.92 K. Összesen 705,336.13 K.

Az igazgatóság.

A felügyelő-bizottság jelentése:

Szerencsénk van jelenteni, hogy a társaság könyveit és 1914-ik évi zárószámadásait behatóan megvizsgálván, arról győződünk meg, hogy azok ugy a törvényes, mint az alapszabályszerű követelményeknek minden tekintetben megfelelnek. Az igazgatóság javaslatait a magunk részéről is elfogadásra ajánljuk és kérjük a t. közgyűlést, hogy az elmúlt évet illető felmentvényt ugy az igazgatóságnak, mint nekünk megadni méltóztassék.

Arad, 1915. április 26-án.

A felügyelő-bizottság.